

บทที่ 3

ภาพสะท้อนสังคมของชาวไทยเชื้อสายจีนในนวนิยายของ ประภัสสร เสวิกุล

การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมคนไทยเชื้อสายจีนในนวนิยายของประภัสสร เสวิกุล ผู้วิจัย ได้วิเคราะห์ประเด็นที่เกี่ยวกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมจีนในสังคมคนไทยเชื้อสายจีน ดังต่อไปนี้

- 3.1 สภาพความเป็นอยู่ของคนไทยเชื้อสายจีน
- 3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคนในสังคม
  - 3.2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัว
  - 3.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยเชื้อสายจีนด้วยกัน
  - 3.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยเชื้อสายจีนกับคนไทย
- 3.3 ปัญหาสังคมคนไทยเชื้อสายจีนที่ปรากฏในนวนิยายของ ประภัสสร เสวิกุล
  - 3.3.1 ปัญหาความยากจน
  - 3.3.2 ปัญหาการพนัน
  - 3.3.3 ปัญหาครอบครัว
- 3.4 เศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ
- 3.5 คุณธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีน
- 3.6 วัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีน
  - 3.6.1 ระบบความเชื่อ
  - 3.6.2 การแต่งกาย
  - 3.6.3 อาหารการกิน
  - 3.6.4 การผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมจีนและวัฒนธรรมไทย

3.1 สภาพความเป็นอยู่ของคนไทยเชื้อสายจีน

ชาวจีนได้อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก และได้กระจายอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทย คนเหล่านี้ส่วนมากจะเป็นคนที่อพยพเข้ามาอย่างเสื่อผืนหมอนใบ ซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของคนจีนและคนไทยเชื้อสายจีนในตอนแรก ๆ เป็นไปอย่างยากลำบากและยากจน ประภัสสร ได้สะท้อนสภาพความเป็นอยู่อย่างยากจนและยากลำบากของคนไทยเชื้อสายจีนไว้อย่างชัดเจน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1.1 ความยากจน

ชาวจีนอพยพเข้ามาในประเทศไทยส่วนมากจะเข้ามาแบบเสื่อผืนหมอนใบ ไม่มีทรัพย์สินเงินทองติดตัวมา ชาวจีนที่เข้ามาในเมืองไทยใหม่ ๆ นวนิยาย เรื่อง ลอดลายมังกร ตัวละคร เหลียง ลือพาณิชย์ เป็นชาวไทยเชื้อสายจีนที่ได้ตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยอย่างมั่นคง ตอนที่เขาเพิ่งมาถึงประเทศไทยในครั้งแรก เขาก็มีชีวิตเหมือนชาวจีนทั่วไปที่ไม่มีทรัพย์สินเงินทองติดตัวมา ต้องอยู่อย่างยากจนในเมืองไทย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เมื่อปู่มาถึงเมืองไทยใหม่ ๆ นั้น อยู่ในลักษณะที่เรียกกันว่า “เสื่อผืนหมอนใบ” และเริ่มงานครั้งแรกด้วยการเป็นจับกังรับจ้างแบกกระสอบข้าวสารที่ทำนํ้าราชวงศ์ เคยมีคนถามปู่เหนื่อยมากไหม ปู่ตอบว่าเหนื่อย แต่ระหว่างความเหนื่อยกับความหิวนั้น ความเหนื่อยเป็นสิ่งที่พอจะอดทนได้ ส่วนความหิวยากที่จะทนอดไหว ปู่จึงยอมเหนื่อยดีกว่าจะยอมหิว

(ลอดลายมังกร. 2551 : 8-9)

จากความที่ยกมาจะเห็นได้ว่า ชาวจีนอพยพเมื่อเข้ามาถึงประเทศไทยในครั้งแรกพวกเขาจะใช้ชีวิตอย่างลำบาก และยากจน ไม่มีเงิน ไม่มีข้าวของเพียงพอ ไม่มีของกินเหลือเฟือ และต้องทำงานอย่างหนักกว่าคนปกติธรรมดาถึงสิบกว่าเท่าจึงจะได้มีเงินทองเลี้ยงตัวเองได้ พวกเขาต้องต่อสู้ชีวิตเป็นอย่างมาก

ชาวจีนบางคนจะยากจนเฉพาะตอนแรกเท่านั้น เมื่อทำงานเก็บเงินได้ค้ำขายได้ก็จะร่ำรวยขึ้น แต่ชาวจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีนบางกลุ่มแม้จะอยู่ประเทศไทยนานแล้วแต่ก็ยังยากจน ใช้ชีวิตอย่างขมขื่น นวนิยาย เรื่อง ซิงตึ้ง ได้สร้างตัวละคร อาซิม ซึ่งเป็นคนพิการใช้ชีวิตอยู่ในห้องแถวเก่า ๆ ตามลำพังและขายลอตเตอรี่เพื่อเลี้ยงชีพมาตลอดความยากจนได้อย่างชัดเจน ดังตัวอย่างบ้านที่อาซิมอาศัยอยู่จึงแสดงให้เห็น

เด็กหนุ่มทิ้งตัวลงนั่งชันเข่ากับพื้นซีเมนต์ด้วยท่าทางที่เหนื่อยๆหลังจากที่ปิดประตูห้องลงแล้ว เขากวาดสายตาไปรอบ ๆ ห้องสี่เหลี่ยมแคบ ๆ แต่สะอาด สะอาด ทั้งห้องแทบไม่มีข้าวของเครื่องใช้ที่เป็นชิ้นเป็นอัน นอกจากโต๊ะไม้เก่า ๆ ที่มุมห้องและเก้าอี้สามขาอีกสองสามตัว เด็กหนุ่มทอดสายตาไปที่รอยโคลนจากรองเท้าของเขาที่เประอะเปื้อนพื้น

(ซิงตึ้ง . 2551 : 16)

จากความที่ยกมาเราจะเห็นได้ว่า ความยากจนทำให้บ้านอาซิม ซึ่งเป็นคนพิการต้องใช้ชีวิตอย่างขาดแคลนสิ่งของที่จำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวัน ความยากจนทำให้ อาซิมต้องออกไปขายลอตเตอรี่ด้วยตนเองเพื่อทำมาหากิน ความยากจนทำให้คนพิการอย่างอาซิมใช้ชีวิตอย่างยากลำบาก

นอกจากอาชีพในครอบครัวทั่วไปที่มีองค์ประกอบสมบูรณ์ในหมู่คนไทยเชื้อสายจีนก็เต็มไปด้วยความยากจนไม่แพ้กัน อย่างที่ในนวนิยายเรื่อง ซิงต้ง ครอบครัวของหงม้อเป็นครอบครัวที่มีสมาชิกครบถ้วนสมบูรณ์ แต่ก็มีฐานะยากจน เมื่อพูดถึงสภาพความยากลำบากของครอบครัวเขาหงม้อจึงได้บอกว่า

“เราสามพี่น้องอด ๆ ยาก ๆ กันจนชินแล้ว”

หงม้อเซียดกางเข็รราวจะกันมิให้หยาดน้ำที่ปลายตาไหลลงอาบแก้ม

(ซิงต้ง. 2551 : 100)

จากคำพูดของหงม้อสามารถมองเห็นว่า ความยากจนทำให้ครอบครัวของหงม้อต้องอดอยากมาตลอดเวลา แม้แม่จะพยายามรับจ้างเย็บผ้ามากมายอย่างไม่เห็นแก่เหนื่อยแต่ก็ไม่สามารถหลุดพ้นออกจากสภาพเช่นนั้น ดังนั้นชาวไทยเชื้อสายจีนบางกลุ่มแม้จะเข้ามาอยู่เมืองไทยนานแล้วแต่ยังคงยากจนอยู่ เนื่องจากผู้นำครอบครัวเล่นการพนันจึงไม่สามารถทำสมาชิกในครอบครัวไปให้พ้นจากความยากลำบากได้

ความยากจนไม่ได้เกิดกับครอบครัวหงม้อที่มีผู้นำครอบครัวติดการพนันเท่านั้น แต่ยังเกิดกับคนที่เคยมีอาชีพไม่สุจริตอย่างตัวละครนายอดในเรื่อง ซิงต้ง ซึ่งเคยเป็นนักเลงคุมบ่อนมาก่อน หลังจากที่เขาตกงาน เขาก็ยากจนลง จนไม่มีที่พึ่งอาศัย ดังตัวอย่าง

“เสียดจะให้ผมล้มมันง่าย ๆ ได้ยัง ใจในเมื่อตลอดเวลาสามสี่ปีที่ผ่านมา ผมไม่มีเงิน ไม่มีงาน ไม่มีศักดิ์ศรีหลงเหลือ จนต้องกลายเป็นไอ้ขี้เมา นอนศาลาวัด กินข้าวกันบาตรพระ”

น้ำเสียงของยอดระคนความขมขื่น

(ซิงต้ง. 2551 : 72)

จากความที่ยกมาจะเห็นได้ว่าความยากจนลุกลามไปทั่วสังคมชาวไทยเชื้อสายจีนไม่ว่าจะเป็นครอบครัวที่สมบูรณ์อย่างบ้านหงม้อหรือนักเลงรุ่นเก่าอย่างน้อยก็ยังมีพื้นฐานความยากลำบากที่อันทำให้ชีวิตของตนเองดิ้นรนอยู่ทุกวินาทีเพื่อทำมาหากิน ชาวไทยเชื้อสายจีนจึงเป็นกลุ่มคนที่ต้องต่อสู้กับความลำบากยากจนอยู่ตลอดเวลา

ความยากจนทำให้ทุกคนอยู่ในสังคมชาวไทยเชื้อสายจีนต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด ทุกคนก้มหน้าก้มตาหาเงินเลี้ยงชีพทำงานทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการค้าขาย การรับจ้าง นวนิยาย เรื่อง กุหลาบจีน ก็ได้กล่าวถึงความยากจนในสังคมของชาวไทยเชื้อสายจีนไว้อย่างชัดเจน ดังตัวอย่าง

“คนในตรอกนี้ก็ล้วนแต่ยากจน หาเช้ากินค่ำ อย่างดีก็พอช่วยกันไปตาม มีตามเกิด ทำไมไม่ไปขอบริจาคจากฟาน เล่ง จู เล่า” หญิงชราแนะนำ

(กุหลาบจีน. 2549:29)

จากความที่ขมมาจะเห็นได้ว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนส่วนมากจะเป็นคนยากจน และต้องหาเช่ากินคำ แค่พอกินพออยู่ ชาวไทยเชื้อสายจีนที่ยากจนมีอยู่ทั่วไปในสังคมไทย ชาวจีนที่อพยพเข้ามาอย่างเลื้อฝืนหมอนใบ ส่วนมากยังคงไม่สามารถสร้างตัวได้ในครั้งแรก สภาพความเป็นอยู่ในชาวไทยเชื้อสายจีนในนวนิยายของ ประภัสสร เสวิกุล จึงมีความเป็นอยู่อย่างลำบากและยากจนมากในครั้งแรก

3.1.2 ความยากลำบากหลังสงคราม

นวนิยายเรื่อง เหลื่อมใหม่ ลายเหมย ได้สะท้อนภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเมืองไทย เมื่อ 50 กว่าปีที่แล้ว ในยุคที่สงครามมหาเอเชียบูรพาเพิ่งจะสงบลง ซึ่งผู้เขียนได้บรรยายสภาพให้เราเห็นถึงสภาพความเป็นอยู่ของคนหลังสงครามสิ้นสุด ซึ่งมีชีวิตและความเป็นอยู่ที่เปลี่ยนแปลงไปมาก ทุกสิ่งทุกอย่างที่ไม่เหมือนเมื่อก่อน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง ค่านิยม เชื้อชาติ และวัฒนธรรม เห็นได้ว่าความยากลำบากของชาวไทยเชื้อสายจีน และสังคมอย่างไม่มั่นคง ซึ่งในเรื่องก็ได้กล่าวถึงพิชิตที่กลับมาถึงประเทศไทยหลังสงคราม ซึ่งสภาพบ้านเมืองไทยได้เปลี่ยนไปจากเมื่อก่อนเกิดสงคราม บ้านของเขาและครอบครัวของเขาก็ได้รับผลกระทบจากสงครามเช่นเดียวกัน ดังตัวอย่าง

“ปัญหาสำคัญนอกจากเรื่องช่าง เรื่องไม้ ตะปู ที่แพงยังกับทองแล้ว ก็คงเป็นเรื่องเงิน ตอนนี้เราไม่มีเงินพอที่จะทำอะไร ได้มากเท่าไร เพราะช่วงสงครามก็ได้แต่ขายของเก่ากิน ไม่มีรายได้อะไรเข้ามา ไหนจะค่าเดินทางอพยพ ค่าปลุกบ้านที่บางคล้า และเลี้ยงดูบริวารที่ตามไปอยู่ด้วยอีก”

“ไม่เป็นไร” ชายหนุ่มทั้งปลอบใจน้องและปลอบใจตัวเอง “ชีวิตยังไม่สิ้นก็ต้องดิ้นกันต่อไป ข้าวของเงินทองเป็นของนอกกาย ไม่ตายก็พอจะหาได้ใหม่”

(เหลื่อมใหม่ ลายเหมย. 2551 : 25)

จากความที่ขมมาเราจะเห็นได้ว่า สงครามทำให้ ชีวิตของประชาชนเป็น ไปอย่างยากลำบาก โดยเฉพาะชาวไทยเชื้อสายจีนอยู่ในสังคมไทยก็ยิ่งยากลำบากมากกว่า เพราะหลังสงครามเศรษฐกิจตกต่ำ คนไม่มีงานทำจึงไม่มีรายได้ อีกทั้งบ้านเมืองก็พังเสียหายต้องใช้จ่ายเงินซ่อมแซมจำนวนมาก แต่ชาวไทยเชื้อสายจีนก็ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากหลังสงคราม

นวนิยายเรื่อง ลอดลายมังกร ตัวละคร เหลียง ลือพาณิชย์ มาถึงประเทศไทยอย่างเลื้อฝืนหมอนใบ เมื่อเก็บเงินได้พอสมควรเขาได้เปิดร้านขายกาแฟ ชีวิตกำลังเริ่มต้นได้ดี แต่เมื่อสงครามเกิดขึ้น ทำให้ชีวิตเหลียงลำบากอีกครั้ง จนต้องหนีไปอยู่ต่างจังหวัด ดังตัวอย่าง

ปู่ขายกาแฟอยู่ปีสองปีก็เกิดสงคราม ทหารญี่ปุ่นเข้ามาเต็มบ้านเมือง บรรดาคนจีนใหม่ที่เรียกกันว่าซิงต้ง ถูกเพ่งเล็งหาว่าเป็นสายลับของจีนคณะชาติ ที่ถูกส่งเข้ามาก่อวินหรือสอดแนมความเคลื่อนไหวของญี่ปุ่นในเมืองไทย... ปู่ ถูกจับถูกสอบสวนหลายครั้ง จนต้องหนีไปอาศัยคนรู้จักกันอยู่ที่อำเภอดำเนินสะดวก ตอนเช้าปู่จะพายเรือขายกาแฟ ตกบ่ายขาล่องเรือกลับก็เก็บผักตบชวา หรือช้อนแหน ไปเลี้ยงหมูเลี้ยงเป็ด จนมีเงินก้อนหนึ่ง

เมื่อสงครามสงบ ปู่จึงกลับมากรุงเทพฯอีกครั้ง ตั้งใจจะมาเช่าห้องแถว เปิดร้านกาแฟใหญ่ ๆ แบบร้านขายกาแฟหน้าโรงหนังเฉลิมกรุง แต่บ้านเมือง หลังสงครามเปลี่ยนแปลงไปมาก ผู้คนอดอยากขาดแคลน ไม่มีปัญญาแต่งตัวสวย ๆ นั่งรถยนต์โก้ ๆ มากินกาแฟไอศกรีมเหมือนสมัยก่อน... ปู่เล่าว่า ตอนนั้น แม้แต่กาแฟผงก็ยังขาดตลาด คนที่สมองใสเลยเก็บเอาเมล็ดมะขามมาคั่วบดขาย แทนกาแฟ

(ลอคลายมังกร. 2551 : 9)

จากความที่ยกมาจะเห็นได้ว่า สงครามทำให้บ้านเมืองพังเสียหาย ชีวิตและจิตใจคนก็เปลี่ยนแปลง ต้องใช้ชีวิตอย่างยากลำบาก โดยเฉพาะชาวไทยเชื้อสายจีนยิ่งยากลำบากมากขึ้น เพราะไม่มีที่ดินทำกินของตนเองต้องอาศัยการทำการค้าขาย แต่หลังสงครามเศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้ค้าขายไม่ดี ไม่ได้กำไร ชีวิตจึงลำบากและยากจนมากขึ้น

สภาพความเป็นอยู่ของชาวไทยเชื้อสายจีนส่วนมากจะใช้ชีวิตอย่างยากจน แม้ว่าบางคนจะทำการค้า แต่ก็พอที่จะเลี้ยงตนเอง และต้องใช้สอยต้องอย่างประหยัด ต้องเผชิญกับความยากลำบากต่าง ๆ และหากเกิดปัญหาขึ้น เช่น เกิดสงคราม ฯลฯ ชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนก็ยิ่งลำบากมากขึ้นหลายเท่าตัว

3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคนในสังคม

การที่ชาวจีนอพยพเข้ามาในประเทศไทย ซึ่งเป็นเมืองที่ไกลจากบ้านเกิดของตนเอง ทั้งสายเลือดเดียวกันจะทำให้พวกเขาจีนหรือคนที่มีเชื้อสายจีนได้อยู่ร่วมกัน และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคนในสังคมในนวนิยายของ ประภัสสร เสวิกุล จะมีทั้งความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีนด้วยกัน และความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยเชื้อสายจีนกับคนไทย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัว

โดยทั่วไปแล้ว ชาวจีนจะนิยมมีครอบครัวใหญ่ เพราะมีความเชื่อว่าคนจำนวนมากจะได้ร่วมแรงร่วมใจทำมาหากิน และลูกหลานในครอบครัวจะอยู่กินด้วยกัน และสมาชิกของครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนก็ตามค่านิยมของจีน ซึ่งมีทั้งสถานะของผู้ชายและสถานะของผู้หญิง ดังต่อไปนี้

3.2.1.1 สถานะของผู้ชาย

ค่านิยมของชาวจีนแต่โบราณนั้น ผู้ชายเป็นผู้นำของครอบครัว ผู้ชายจึงมีอำนาจมากในครอบครัว เป็นเสาหลักในครอบครัว ซึ่งทำให้ผู้ชายมีความรับผิดชอบมาก ต้องรับภาระหนักทำหน้าที่เลี้ยงดูครอบครัว และเป็นทายาทของครอบครัว เช่นเรื่อง เหลื่อมไหม ลายเหมย เมื่อพิชิตซึ่งเป็นลูกชายคนโตของครอบครัว กลับมาที่บ้าน น้องสาวก็ยินดีให้เขาเป็นเจ้าของบ้านนับตั้งแต่ก้าวเข้าบ้าน เพราะพิชิตคือลูกชายคนโตของครอบครัว ซึ่งจะเป็นผู้นำครอบครัวต่อจากพ่อ อย่างที่ตัวอย่างว่า

“พี่พักที่นี้ก็แล้วกัน”

เด็กสาวบอก เมื่อวางกระเป๋าใบเล็กที่ช่วยถือมาให้พี่ชายลงตรงมุมห้อง ซึ่งครั้งหนึ่งเคยเป็นห้องหนังสือของบิดา และเป็นส่วนที่ดีที่สุดของบ้าน เนื่องจากบรรดาห้าว โมยและผู้บุกรุกไม่ได้ให้ความสนใจต่อหนังสือจำนวนมาก ในตู้ติดผนัง

“แล้วยายหนูล่ะ” พิชิตถาม และเดิน ไปใช้มือลูบฝุ่นออกจากกระจกตู้บานหนึ่ง

“หนูจะลงไปอยู่ที่เรือนคนใช้” หล่อนบอก “ซ่อมประตูหน้าต่างเสียหน่อย ก็คงพออาศัยได้”

“ทำไมยายหนูไม่อยู่ที่ห้องนี้ต่อไปตามเดิม” ชายหนุ่มมองเลยไปยังเสื้อที่ม้วนอยู่มุมห้องกับเครื่องนอนที่พักวางอย่างเรียบร้อย “พี่ลงไปนอนที่เรือนคนใช้เองก็ได้”

“ไม่ได้หรอกค่ะ” เด็กสาวสั่นศีรษะ “พี่เป็นเจ้าของบ้าน เชี่ยวชาญจะลงไปนอนที่เรือนคนใช้ได้อย่างไร”

“ยังนั่นหรือ” พี่ชายย้อนถามเบา ๆ และไม่ได้พูดอะไรในเรื่องที่พักต่อไปอีก

(เหลื่อมไหม ลายเหมย. 2551 : 24-25)

จากตัวอย่างที่ยกมา คำพูดที่ว่า “พี่เป็นเจ้าของบ้าน เชี่ยวชาญจะลงไปนอนที่เรือนคนใช้ได้อย่างไร” ก็แสดงให้เห็นให้เราเห็นได้ว่า บ้านของพ่อแม่เมื่อนั้น เมื่อพ่อแม่ไม่อยู่แล้ว ผู้ที่เป็นเจ้าของคนต่อไปคือลูกชายไม่ใช่ลูกสาว ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้ชายมีฐานะสูงกว่าผู้หญิง ลูกชายในครอบครัวจะเป็นทายาทของครอบครัว เป็นหัวหน้าของ

ครอบครัว เป็นเจ้าของบ้าน ที่ต้องรับภาระหนักและต้องเลี้ยงดูครอบครัว เช่น ในเรื่อง เหลื่อมไหม ลายหมย เมื่อพี่ชายกลับมา พิจิตรารู้สึกดีใจ และมีหวังว่า พี่พิชิตซึ่งเป็นเจ้าของบ้านจะเป็นหัวหน้า นำบ้านให้กลับมาเหมือนเดิมดังตัวอย่าง

“ทุกอย่างคงจะเริ่มดีขึ้นแล้วละ” เด็กสาวบอกตัวเองด้วยรอยยิ้มบางๆ
 “ตอนนี้สงคราม สิ้นสุดแล้ว และเราก็มีเรา มีพี่พิชิต มีเครื่องกลาน ไม่ต้อง
 หวาดกลัวสิ้นหวัง และเจ็บเหงาอย่างที่เข้ามาในช่วงสงคราม”

พิจิตรยื่นมือไปแตะเครื่องกลานเบาๆด้วยความรู้สึกอบอุ่นและเป็นสุข

(เหลื่อมไหม ลายหมย. 2551 : 29)

ข้อความที่ยกมาจะให้เห็นว่า ในใจของพิจิตรนั้นพี่ชายเป็นเสาหลักของเธอ เมื่อพี่ชายได้ กลับอยู่ด้วยกัน เธอจึงรู้สึกว่าการยากลำบากจะผ่านพ้นไปได้หากมีพี่ชายมาร่วมต่อสู้ด้วย แสดงให้ เราเห็นว่า พี่ชายเป็นเสาหลักของครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีน พี่ชายเป็นทายาทของครอบครัว มี หน้าที่นำพาครอบครัวให้ผ่านพ้นอุปสรรคและเจริญรุ่งเรืองขึ้นได้

ตามค่านิยมของชาวจีน ในครอบครัวชาวจีนลูกชาย ซึ่งเป็นลูกคนโต จะมีอำนาจและความ รับผิดชอบมากกว่าคนอื่นในครอบครัว ลูกชายเป็นเสาหลักในครอบครัว เช่น ในนวนิยายเรื่อง ลำไผ่ทอง เมื่อพ่อเสียชีวิตไป ตั้งซึ่งเป็นลูกชายคนโตของครอบครัว จะต้องรับผิดชอบหน้าที่ที่มีต่อ ครอบครัวอย่างหนัก ดังตัวอย่าง

“แม่ขึ้น ไปพักผ่อนก่อนเถอะครับ” ตั้งพูดพร้อมกับเข้าไปพุงผู้ให้
 คำนิต “...เดี๋ยวค่อยลงมาทานของว่างและเตรียมตัวไปวัด”

“ตั้ง” มารดาคุมมือลูกชายคนโตไว้แน่น “สิ้นพ่อแล้วก็เหลือแต่ลูกที่จะ
 เป็นหลักของแม่กับน้อง”

“แม่ไม่ต้องห่วงหรอกครับ” เด็กหนุ่มให้คำมั่น “ผมจะดูแลแม่กับตั้ง
 และบริษัทของเราอย่างดีที่สุด”

(ลำไผ่ทอง. 2551 : 32)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ลูกชายคนโตจะเป็นผู้นำของครอบครัวต่อจากพ่อ พี่ชายมี อำนาจในการตัดสินใจ ซึ่งในครอบครัวที่มีขนาดใหญ่ ผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจเรื่องทั้งหมดใน ครอบครัว จะต้องเป็นผู้ชายที่มีอายุมากที่สุดในการครอบครัว

ชาวไทยเชื้อสายจีนให้ความสำคัญกับผู้ชายที่เป็นผู้นำครอบครัว เขาคือผู้มีอำนาจสูงสุด ของบ้าน โดยเฉพาะผู้นำครอบครัวที่มีประสบการณ์การทำงานหลากหลายรูปแบบและเป็น ที่ น่าเชื่อถือของทุกคน อย่างเรื่อง ลอดลายมังกร ครอบครัวสื่อพาณิชย์ มีเหลียง สื่อพาณิชย์ เป็นผู้ อาวุโสในครอบครัว เหลียงจึงมีบทบาทเป็นผู้นำของครอบครัวเพียงคนเดียว มีอำนาจตัดสินใจ

ทุกเรื่อง ดังตัวอย่าง

ครอบครัวเราเป็นครอบครัวใหญ่ มีญาติพี่น้องเยอะแยะ อย่างที่ย่าเนียม
ชอบพูดว่า... “ญาติวงศ์พงศาวุฒาธร ดั่งมัจฉาในสาครวาลี”

ครอบครัวเรามีปู่เป็นหัวหน้าครอบครัว

(ลอตลายมังกร. 2551 : 7)

จากตัวอย่างที่ยกมาแสดงว่า ครอบครัวของชาวไทยเชื้อสายจีนจะมีคนเป็นจำนวนมาก เป็น
ครอบครัวใหญ่ และผู้ชายที่เป็นเสาหลักของครอบครัว โดยเฉพาะผู้ใหญ่จะเป็นหัวหน้าของ
ครอบครัว สมาชิกในครอบครัวก็ต้องเชื่อฟังและนับถือผู้ใหญ่ ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ใหญ่ด้วย
ถ้าไม่ทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่ก็จะได้รับการลงโทษจากผู้ใหญ่

ในเมื่อมีผู้ใหญ่เป็นหัวหน้า สมาชิกในครอบครัวก็ต้องคอยเชื่อฟังและนับถือผู้ใหญ่ ต้อง
คอยฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ใหญ่โดยไม่ขัดขวาง ถ้าไม่ทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่ก็จะได้รับการ
ตีเตือนหรือการลงโทษจากผู้ใหญ่ ในนวนิยายเรื่อง ลอตลายมังกร นรารกร ลูกชายคนสุดท้ายของ
เหลียง ลือพาณิชย์ ซึ่งเป็นลูกชายที่เหลียงรักที่สุด แต่่นรารกรไม่ได้ปฏิบัติตามอย่างที่เหลียงหวังไว้
นรารกรไม่ตั้งใจเรียนและไม่เป็นคนดี เหลียงจึงโกรธมากและลงโทษลูกอย่างรุนแรง ดังตัวอย่าง

เมื่อปู่ทราบเรื่องอานรารกรหนีกลับบ้านนั้น ปู่โกรธอย่างไม่เคยโกรธ
ใครมาก่อน ปู่สั่งให้คนไปเอาตัวอานรารกรมาพบปู่ที่ห้องโถงชั้นล่างของตัวตึก
ทันที - พ่อเล่าว่า ปู่นั่งเด่นอยู่บนเก้าอี้ไม้มะเกลือตัวใหญ่ แวดล้อมด้วยลูก ๆ รุ่น
ใหญ่อย่างลุงเทียน ลุงแอนดี้ ลุงนัฐ พ่อ และอานุช

คำแรกที่ปู่พูดกับอานรารกรคือ...

“พวกลือพาณิชย์ไม่เคยหนีหน้าใคร และไม่เคยย่อท้อต่อความลำบาก
ลำบากแค่เรื่องราวเพียงนิดหน่อยแค่นี้ก็หนีไม่กล้าสู้หน้า ไม่มีความอดทน แล้ว
ต่อไปจะทำการงานใหญ่ได้อย่างไร”

ปู่มองดูลูกชายคนเล็กที่นั่งก้มหน้านั่งอยู่กับพื้น แล้วพูดต่อไปด้วย
น้ำเสียงที่เคร่งเครียดและดั่งขึ้นว่า

“พวกที่ ๆ ของแกทุกคนล้วนแล้วแต่ผ่านสิ่งที่แกกำลังเป็นอยู่ในเวลานี้
มาทั้งหมด แต่ทุกคนต่างก็ขยันหมั่นเพียรจนเรียนสำเร็จ...แกเองเสียอีกที่สบาย
กว่าใครทั้งหมด ทำไม่ถึงไม่ตั้งหน้าตั้งตาเรียนหนังสือ ทำไม่ถึงทำให้พ่อแม่ที่
น้องต้องอับอายคนอื่น”

ปู่ถอนหายใจหนัก ๆ

“เราทำการค้ามากมาย เลี้ยงลูกมาก็ตั้งหลายคน แต่ไม่เคยเหนื่อยใจ

เหมือนครั้งนี้ ต่อให้หอบหิ้วเอาไปส่งโรงเรียนถ้างั้นมันไม่รักจะเรียนเสียแล้ว
ไม่ช้าไม่นานก็งจะแหกรั่วออกมาอีก...เอาละ เมื่อแกไม่ยากเป็นนักเรียนก็ต้อง
รู้จักทำมาหากินด้วยตัวเอง”

ปู่หันมาทางพ่อ

“นถ เอาไอ้กรไปทำงานที่โรงงานทอผ้าตั้งแต่พรุ่งนี้เช้าเป็นต้นไป ให้
มันทำทุกอย่างเหมือนกับพวกคนงานระดับต่ำทำ กินอยู่อย่างที่พวกนั้นกินกัน
ไม่มีอะไรพิเศษทั้งสิ้น...”

ปู่โอแรง ๆ

“...สำหรับไอ้กร นับแต่วันนี้ไปแกจะไม่ได้เงินเปล่า ๆ อย่างที่แกเคยได้
อีกต่อไป นอกจากเงินเดือนขั้นต่ำของพวกญาติที่ไม่มีความรู้”

แม้ว่าพ่อจะไม่สู้เห็นด้วยกับปู่ในเรื่องที่ส่งอานรากรไปทำงาน โรงงาน
นั่น แต่ก็ต้องจำใจทำตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด...

(ลอคลายมังกร. 2551 : 275 – 277)

จากตัวอย่างที่ยกมาจึงเห็นได้ว่า ปู่ ผู้เป็นหัวหน้าของครอบครัว เป็นเพียงผู้เดียวที่มีอำนาจ
ในการตัดสินใจเรื่องครอบครัว และลงโทษ จะไม่เห็นด้วยก็ตาม แต่ต้องทำตามเท่านั้น ซึ่งลักษณะนี้
จะเป็นลักษณะที่ปรากฏในครอบครัวของชาวจีน ซึ่งทุกคนในครอบครัวจะนับถือเชื่อฟังผู้ใหญ่ และ
ปฏิบัติตามคำสั่งหรือความมุ่งหวังของผู้ใหญ่ และทุกวันนี้ก็ยังยึดมั่นในการเคารพเชื่อฟังผู้ชายซึ่ง
เป็นผู้นำของครอบครัว

นวนิยายเรื่อง กุหลาบจีน รोजอร์ต้องหนีจากบ้านไปทำงานในบ่อนเพื่อที่จะมีเงินซื้อยาให้
คุณพ่อและซื้อกับข้าวให้เด็กในโรงเรียน แต่คุณพ่อห้ามเด็ก ๆ ไม่ให้ไปทำงานในบ่อนไม่ว่าจะทำ
เพื่ออะไรก็ตาม รोजอร์ไม่เชื่อฟังคำสั่งของคุณพ่อ สุดท้ายรोजอร์จึงถูกลงโทษจากคุณพ่อ ถูกไล่
ออกจากบ้าน ดังตัวอย่าง

“ถ้ารोजอร์ไม่ได้อยู่ในบ้านหลังนี้ ก็แสดงว่าเขาไม่ใช่เด็กของที่นี่และ
ไม่ใช่ลูกศิษย์ของพ่ออีกต่อไป” สีหน้าที่หม่นหมองและอดิโรยของบาทหลวง
คร่ำคร่งขึ้น “และประตูบ้านจะปิดตายสำหรับรोजอร์ เมื่อไหร่ก็ตามที่เขาเหยียบ
มาที่นี่อีก ก็จะไม่มีการต้อนรับหรือพูดจาอะไรกับเขาทั้งสิ้น”

(กุหลาบจีน. 2549 : 57)

จากตัวอย่างที่ยกมาจะแสดงให้เห็นได้ว่า ในครอบครัวของชาวไทยเชื้อสายจีน คุณพ่อซึ่งเป็น
หัวหน้าในครอบครัวและจะมีอำนาจตัดสินใจเรื่องสำคัญโดยเฉพาะการลงโทษลูกหลานที่ไม่ทำ
ตามคำสั่งของผู้ใหญ่ และคนอื่นในครอบครัวจะไม่มีใครกล้าขัดคำสั่ง

ความสัมพันธ์ในครอบครัวของชาวไทยเชื้อสายจีน ผู้ชายเป็นผู้นำของครอบครัว ซึ่งเป็นค่านิยมที่สืบทอดมาจากชาวจีนแต่โบราณ ผู้ชายมีอำนาจมากในครอบครัว เป็นเสาหลักในครอบครัว ผู้ชายจึงจะต้องมีความรับผิดชอบมาก รับภาระหนักทำหน้าที่เลี้ยงดูครอบครัว และเป็นทายาทของครอบครัว ในครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีน ระบบพ่อเป็นใหญ่ยังไม่เคยเปลี่ยนแปลง พ่อมีหน้าที่หาเงินไปเลี้ยงครอบครัว และทุกคนในบ้านก็ต้องอาศัยผู้เป็นพ่อ และเชื่อฟังพ่อ ซึ่งมีอำนาจตัดสินใจทุกเรื่องในครอบครัว

3.2.1.2 สถานะของผู้หญิง

ผู้หญิงมีฐานะต่ำกว่าผู้ชายนี้ก็เป็นวัฒนธรรมจีนที่สืบทอดตั้งแต่โบราณ และผู้หญิงมักจะถูกผู้ชายดูถูกหรือเหยียดหยามอยู่เสมอ เนื่องจากมีกำลังที่อ่อนแอกว่าหรือมีฐานะทางด้านเศรษฐกิจที่จำต้องพึ่งพาผู้ชาย ความคิดหรือจิตสำนึกแบบนี้ถูกถ่ายทอดสืบต่อไปให้คนไทยเชื้อสายจีนที่เป็นลูกหลานมาอย่างต่อเนื่อง

นวนิยายเรื่อง ซิงต้ง เมื่อหงม้อช่วยพยาบาลเจี๋ยด้วยการประคบแผลให้และพูดคุยเกี่ยวกับการทะเลาะเบาะแว้งของเจี๋ยจนถึงกับเจ็บตัว เจี๋ยพูดจาว่าหงม้อไม่เข้าใจโลกของผู้ชาย ดังตัวอย่าง

“ท่าทางเธอคงเจ็บไม่น้อยทีเดียว”

เด็กสาวปรารภ

“เรื่องธรรมดา”

เขาไม่ปรารภ

“ลูกผู้ชายถ้าไม่โหด โผนก็คงไม่ต่างจากเด็กผู้หญิง”

“แต่ก็ไม่ควรเสี่ยงภัยถึงขนาดนี้”

หล่อนแย้งอย่างไม่เห็นด้วย

“เธอเป็นผู้หญิง ไม่รู้เรื่องของผู้ชายหรอก”

เจี๋ยพูดอย่างไม่พอใจ พลงบีคมือหล่อนเบา ๆ เป็นเชิงให้ยุติการประคบ

(ซิงต้ง 2551 : 28)

จากความที่ขมมาจะเห็นได้ว่า ผู้ชายดูถูกผู้หญิงจากจิตสำนึกอย่างจริงจัง ซึ่งจิตสำนึกนี้ถูกฝังรากลึกไว้ในจิตสำนึกของชาวไทยเชื้อสายจีนที่สืบทอดจากชาวจีนโบราณมานับนานแล้ว ผู้ชายมักจะดูถูกผู้หญิงและเหยียดหยามผู้หญิงและมักคิดว่าผู้หญิงนั้นอ่อนแอและด้อยกว่าตนผู้หญิงจึงไม่อาจเข้าใจโลกของผู้ชายได้

ถ้าหากผู้หญิงมีอาชีพที่ไม่ได้รับความยอมรับจากสังคม ผู้หญิงก็จะยิ่งถูกผู้ชายเหยียดหยามมากขึ้นไปอีก เช่น ในนวนิยายเรื่อง ซิงต้ง เจนนีเป็นผู้หญิงที่ทำงานกลางคืน จึงต้องอดทนถูกผู้ชายรังแกอยู่ทุกวัน ดังตัวอย่าง

“เขาทำอะไรคุณหรือเปล่า”

เด็กหนุ่มถามอย่างห้วงใย

“ก็คือจะให้ไปนั่งโต๊ะ พอเห็นว่าไม่ไปแน่ก็แกล้งแฉเวลาที่ยี่ร้องเพลง”

“...เป็นผู้หญิงทำงานกลางคืนก็ต้องเจอแต่เรื่องแบบนี้ทั้งปีทั้งชาติ บางครั้งก็ทำได้ แต่บางครั้งก็อดน้อยใจไม่ได้เหมือนกันว่าทำไมผู้ชายชอบดูถูกเรา ทำไมไม่คิดบ้างว่าเรามีหน้าที่แค่ให้ความบันเทิงด้านเสียงเพลง ไม่ใช่ต้องเที่ยวคอยไปนั่งให้เตะ โลมกลวนตาม”

เจี้ยนงิ่ง

“ช่างเถอะ”

หญิงสาวซ่อนสายตาดูขึ้นมองเขา

“จะทำอะไรได้นอกจากจะต้องอดทนเอา”

(ชิงต้ง. 2551 : 158-159)

จากตัวอย่างที่ยกมาเห็นได้ว่า ผู้หญิงทำงานกลางคืน โดยเฉพาะที่ให้ความบันเทิงแก่ผู้ชาย ในสายตาผู้ชายพวกเขาก็เหมือนกับว่าเป็นของเล่นที่มีชีวิตเท่านั้น ผู้หญิงไม่ได้รับความเคารพนับถือจากผู้ชาย แต่เพื่อความอยู่รอดผู้หญิงก็ต้องยอมรับและอดทนต่อไป

ตามวัฒนธรรมของจีนโบราณ ปกติผู้หญิงจะอยู่ในบ้าน ไม่ค่อยให้ออกไปข้างนอก ซึ่งปกติจะไม่ให้เรียนหนังสือหรือเรียนหนังสือไม่มาก ให้ผู้หญิงมุ่งทำงานบ้านให้เก่ง พุดน้อย นวนิยายเรื่อง ขอมอนไบนั้น...ที่เธอฝันยามหนุนแม่ของจูนก็เป็นผู้หญิงแบบจีนโบราณเช่นกัน ดังตัวอย่าง

แม่เป็นคนที่ไม่ค่อยมีบทบาทอะไรในบ้าน เพราะทุกอย่างพ่อจะเป็นคนจัดการเพียงลำพัง หน้าที่ของแม่ดูเหมือนจะไม่ต่างจากคนใช้ของบ้านเจ้านายสมัยโบราณเท่าไร นอกจากตื่นแต่เช้ามีดเพื่อไปจ่ายตลาดแล้วรีบกลับมาทำกับข้าวมือเข้าให้พ่อทาน ลงมือทำความสะอาดบ้านและซักผ้าผ่อนเมื่อพ่อและลูกๆ ออกไปทำงานและไปโรงเรียน รีดผ้า จ่ายกับข้าวสำหรับอาหารเย็น ทำกับข้าว ล้างถ้วยล้างชาม แล้วยังต้องคอยบีบนวดพ่อจนคิกลงคืนแทบทุกคืน

แม่เป็นคนไม่มีปากเสียงซึ่งทำให้ถูกพ่อข่มขู่อยู่เสมอ เออะอะขึ้นมา พ่อเป็นต้องหาว่าแม่โง่เพราะไม่ได้รู้เรื่องเรียนหนังสือจนจบอนุปริญญาอย่างพ่อ หรือหาว่าไม่มีสกุลรุนชาติ เคยเป็นแม่ค้าขายผักกลางตลาด ไม่ได้มีเชื้อสายขุนน้ำขุนนางอย่างพ่อ....

(ขอมอนไบนั้น...ที่เธอฝันยามหนุน. 2536 : 10)

จากความที่ยกมา จะเห็นได้ว่าแม่เป็นผู้หญิงแบบจีนโบราณแท้ ๆ เรียนหนังสือน้อย ทำงาน

บ้านทั้งหมดที่เหมือนแม่บ้าน เพื่อที่จะทำให้สามีและลูกมีความสุขกายสบายใจ ไม่มีปากเสียงด้วย แม้ว่าจะถูกพ่อข่มขู่ก็ตาม ผู้หญิงที่ไม่มีความรู้ในด้านเศรษฐกิจต้องพึ่งพาผู้ชาย ซึ่งผู้หญิงในครอบครัวของชาวไทยเชื้อสายจีนมีฐานะที่ต่ำกว่าผู้ชาย ผู้ชายจึงมีความคิดและพฤติกรรมที่ดูถูกเหยียดหยามผู้หญิง

3.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยเชื้อสายจีนด้วยกัน

ในประเทศไทย มีคนจีนหรือคนไทยเชื้อสายจีนเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีชุมชนที่อาศัยอยู่แถวเยาวราช กลุ่มคนจีนหรือคนไทยเชื้อสายจีนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยจึงเหมือนเป็นครอบครัวใหญ่ จะช่วยเหลือและดูแลกัน เพราะพวกเขาคิดว่าเป็นกลุ่มที่มีสายเลือดจีนด้วยกัน ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนก็ถือเป็นญาติพี่น้องกัน

ในนวนิยายเรื่อง ซิงต้ง กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยเชื้อสายจีนด้วยกัน และช่วยเหลือกัน เช่น แม่หงมือไม่สบาย ไม่มีเงินไปรักษา อาเจียซึ่งเป็นเพื่อนของหงมือก็ช่วยจ่ายค่ารักษา ดังตัวอย่าง

“ให้อาอีรักษาตัวให้เต็มทีนะ เรื่องค่าใช้จ่ายต่างๆ ไม่ต้องเป็นกังวล”

“แต่เธอจะแบกรับภาระส่วนนี้ได้อย่างไร เรามีโชญาติกันสักหน่อย”

หงมือทักท้วง

“ถึงจะไม่โชญาติ แต่นั่นกับเธอก็เป็นเพื่อนกัน และเป็นเรื่องธรรมดาของเพื่อนที่จะต้องอุปการะช่วยเหลือกันในยามยาก ถ้าหากว่าฉันมีเรื่องเดือดร้อน เองก็คงจะไม่นั่งดูตายเหมือนกันหรอก”

(ซิงต้ง. 2551 : 88-89)

จากความที่ขกมาแสดงให้เห็นว่า คนไทยเชื้อสายจีนที่ไม่โชญาติกัน แต่ก็คอยช่วยเหลือดูแลกันอย่างเต็มที่ เปรียบเหมือนญาติกันจริงๆ ซึ่งชาวไทยเชื้อสายจีนในประเทศไทยก็เหมือนครอบครัวใหญ่ จึงต้องช่วยเหลือด้วย เนื่องจากพวกเขาต่างมีสายเลือดชาวจีนเหมือนกัน โดยเฉพาะเมื่อต้องอยู่ที่ต่างถิ่นห่างไกลจากบ้านเกิดเมืองนอก การมีสายเลือดเดียวกันจึงเปรียบเสมือนเป็นญาติพี่น้องกัน

นวนิยายเรื่อง เหลื่อมไหม ลายเหมย ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยเชื้อสายจีนด้วยกัน และได้ช่วยเหลือกัน อย่างที่ในเรื่องอาแปะไปเยี่ยมเพื่อนเก่าคือแปะอ้วน ซึ่งขายถ้วยเตี๋ยที่เยาวราช อาแปะได้มาขอแปะอ้วนให้งานสักหนึ่งอย่างกับสมเกียรติ ทั้งที่อาแปะกับสมเกียรติเพิ่งรู้จักกันไม่นาน แต่อาแปะก็ช่วยเหลือหางานให้สมเกียรติทำ ดังตัวอย่าง

“ว่าแต่วันนี้ลื้อแะมาเยี่ยมเยียนธรรมคา หรือมีธุระเรื่องอื่นด้วย”

“ก็ทั้งสองอย่าง” ชายชรายกถ้วยน้ำชาขึ้นจิบ “นานแล้วที่ไม่ได้ไปมาหา

สู่เพื่อนเก่า ก็ย่อมอยากจะเจอบ้าง”

“แล้วธุระล่ะ”

“ไม่รู้ว่าจะเป็นการรบกวนลื้อเกินไปหรือเปล่า” ผู้เฒ่าเอ่ยอย่างเกรงใจ

“ลื้อมีอะไรก็พูดออกมาเถอะ” อีกฝ่ายตัดบท “เพื่อนฝูงกันถ้ามีแต่เกรงใจกัน ก็เหมือนคนอื่นคนไกล”

“ขอบใจลื้อมาก อ้าวอยากจะรบกวนลื้อให้ช่วยสงเคราะห์เด็กหนุ่มสักคนหนึ่ง”

“เด็กที่ไหน” แม่ฮ้วนถาม

“อ้าวก็ไม่รู้จักมันมากมายนัก แต่เป็นคนดี แล้วอ้าวไม่อยากจะเห็นมันเดินทางผิด”

(เหลื่อมใหม่ ลายเหมย. 2551 : 56)

จากตัวอย่างที่ยกมาจะเป็นเห็นได้ว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนในประเทศไทยส่วนใหญ่จะช่วยเหลือกันมองทุกคนเป็นครอบครัวใหญ่ เป็นเพื่อนญาติพี่น้องกัน ไม่ว่าจะเป็นคนที่ยังไม่รู้หรือไม่รู้จักก็ตาม

นวนิยายเรื่อง ลำไทรทอง เมื่อตั้งไม่สบายใจ คนที่เป็นเพื่อนคือป่องคอยอยู่เป็นเพื่อนเขา คุยกับเขา และจะพยายามให้ตั้งสบายใจขึ้น จนตั้งสบายใจขึ้นได้จริง ดังตัวอย่าง

“คุยกับเอ็งแล้วข้าสบายใจขึ้น”

เด็กหนุ่มเอนหลังกับเบาะ

“ข้าคือใจที่ทำให้เอ็งสบายใจขึ้น”

ป่องหันมามองเพื่อน

“... ข้ามันความรู้้น้อยก็ช่วยเพื่อน ได้เท่านั้น”

“ขอบใจมากเพื่อน” ตั้งบิบบ่าเพื่อนเบา ๆ “เอ็งช่วยข้าได้มากเลย”

(ลำไทรทอง. 2551 : 41)

จากตัวอย่างที่ยกมาจะเป็นเห็นได้ว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนกันนั้นคอยช่วยเหลือในยามที่เพื่อนทุกข์ใจ โดยการช่วยเหลือนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งของหรือเงินทอง เพียงแค่ช่วยพูดปลอบใจเพื่อนฟังเพื่อนพูดก็นับเป็นการช่วยเหลือเพื่อนแล้ว ความสัมพันธ์ของชาวไทยเชื้อสายจีนด้วยกันจึงคอยช่วยเหลือกันอย่างสม่ำเสมอ

นวนิยายเรื่อง ขอมอนไบนั่น...ที่เธอฝันยามหนุน มีกล่าวถึงเมื่อแม่กับพ่อทะเลาะกัน แม่ก็พาจูนออกไปจากบ้าน แม่จึงไม่มีที่อยู่แต่แม่ได้ไปหาเพื่อนเก่าที่ต่างจังหวัด บ้านเพื่อนเก่าของแม่ แม้ว่าแคบมาก แต่ก็ช่วยให้แม่กับจูน ได้อาศัยอยู่ได้ ดังตัวอย่าง

“...ถึงห้องหับมันจะคับแคบไปหน่อย แต่ฉันกับเฮียก็เต็มใจรับรองแม่่งกับลูก”

“ฉันไม่รู้จะพูดยังไงลูก...”

แม่ยกชายผ้าเช็ดหน้าขึ้นซับขอบตาที่เริ่มแดงเรือขึ้นมาอีกครั้ง

“...ชอบใจแม่รีเหลือเกิน” แม่หันมาทางผม “จูนกราบน้ำเขาชะชิลูก นี่ถ้าไม่มีแม่รีกับเฮีย ฉันกับลูกก็คงเหมือนหมากลางถนน”

“พูดอะไรอย่างนั้น...”

สามีอู๋ที่นั่งฟังอยู่ใกล้ ๆ โบกไม้โบกมือ

“พูดไปแล้วช้อกับจูกก็เหมือนญาติพี่น้องกัน คนจีนเขาว่าถ้าญาติพี่น้องไม่ช่วยกัน แล้วจะให้หมาที่ไหนมาช่วย”

(ขอหมอนใบนั้น...ที่เธอฝันยามหนุน. 2536 : 34-35)

จากความที่ยกมาจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนที่อยู่ในประเทศไทย มีสายเลือดของคนจีนด้วยกัน จึงนับเป็นญาติพี่น้องกัน กลุ่มชาวไทยเชื้อสายจีนจึงเป็นครอบครัวใหญ่ ครอบครัวหนึ่งในประเทศไทย พวกเขาจึงมีความสัมพันธ์แบบช่วยเหลือกัน นับถือกันเป็นญาติพี่น้องที่ไม่มีวันทอดทิ้งกันเมื่ออีกฝ่ายตกอยู่ในความทุกข์หรือความยากลำบาก

3.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยเชื้อสายจีนกับคนไทย

ชาวจีนที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย ซึ่งเป็นเมืองที่ไกลจากบ้านเกิดของตนเอง จะเผชิญความยากลำบากหลาย ๆ อย่าง เพื่อนที่พวกเขาพบยังแผ่นดินใหม่ ไม่ว่าจะเป็นคนที่มีสายเลือดเดียวกันหรือไม่ก็ได้ช่วยเหลือกันเช่นกัน

ชาวไทยเชื้อสายจีนกับชาวไทยจึงมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จนชาวไทยเชื้อสายจีนได้แต่งงานกับชาวไทยมากมายหลายคู่ เช่นนวนินายเรื่อง ลอดลายมังกร ระวี หลานชายเหลียง สือพาณิชย์ ได้แต่งงานกับสุวิตราซึ่งเป็นสาวไทยแท้ ๆ เหลียง สือพาณิชย์ได้จัดงานแต่งงานอย่างยิ่งใหญ่ ดังตัวอย่าง

งานแต่งงานของพีระวีกับพีสุวิตราเป็นงานใหญ่โตเอิกเกริกงานหนึ่งของสังคมกรุงเทพฯ แยกหรือมากันเต็มห้องนภลัย โรงแรมดุสิตธานีซึ่งใช้เป็นที่พักงานเลี้ยงฉลอง จนหนังสือพิมพ์ลงข่าวกระเช้าเข้าแห่ว่า ถ้ามีระเบิดตกลงมาสัก ลูกเศรษฐิกิจเมืองไทยจะเป็นอัมพาตไปทันที เพราะบรรดาพ่อค้าและนักธุรกิจคนสำคัญล้วนมาชุมนุมกันอยู่ที่นั่น

(ลอดลายมังกร. 2551 : 172)

จากความที่ยกมาข้างต้นจะแสดงให้เห็นได้ว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนกับชาวไทยสองเชื้อชาติได้แต่งงานกัน ซึ่งแสดงให้เห็นความสัมพันธ์อันดีของชาวไทยเชื้อสายจีนกับชาวไทย ที่ในที่สุดก็ได้เกี่ยวดองจนเป็นญาติพี่น้องกันจริง ๆ ซึ่งชาวไทยเชื้อสายจีนกับชาวไทยก็มีความสัมพันธ์ที่ดีและช่วยเหลือกันและกัน

นวนิยายเรื่อง ลำเกาทอง ตั้งเป็นชาวไทยเชื้อสายจีนส่วนแคลร์เป็นชาวไทย ครอบครัวทั้งสองสนิทกัน และทั้งสองคนก็สนิทกันเหมือนเป็นพี่น้องกัน ดังตัวอย่าง

“พี่อยากจะขอให้แคลร์คิดว่าแคลร์ไม่ได้อยู่คนเดียวในโลก อย่างน้อย
แคลร์ก็ยังมีพี่อยู่ทั้งคน ถ้ามีอะไรที่พี่พอจะช่วยเหลือได้บ้าง ขอให้แคลร์นึกถึงพี่
เป็นคนแรก”

(ลำเกาทอง. 2551 : 160-161)

จากตัวอย่างที่ยกมาจะเห็นได้ว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนและชาวไทยก็เหมือนญาติพี่น้องกัน ซึ่งเป็นญาติพี่น้องกันก็ต้องช่วยกัน โดยไม่มีการแบ่งแยกว่าใครเป็นชาวไทยใครเป็นชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไทยกับชาวไทยเชื้อสายจีนจึงมีความสัมพันธ์อย่างเป็นมิตรที่ดีต่อกันตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคนในสังคมชาวไทยเชื้อสายจีนทั้งสามด้าน จะสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคนในสังคมชาวไทยเชื้อสายจีน มีด้านดีคือ คอยช่วยเหลือเอื้ออาทรกัน ไม่ว่าจะเป็นคนแปลกหน้า หรือคนที่ไม่ใช่ญาติพี่น้องกันก็ตาม ชาวไทยกับชาวจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีน ก็อยู่เป็นเพื่อนกัน เป็นพี่น้องกัน แต่ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพศพบว่า ผู้หญิงชาวไทยเชื้อสายจีนยังคงไม่ได้รับความสำคัญจากสังคม ถูกผู้ชายดูถูกเหยียดหยาม และความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับผู้ชายเป็นไปอย่างไม่ยุติธรรมต่อผู้หญิง

3.3 ปัญหาสังคมของคนไทยเชื้อสายจีน

ชาวจีนมีอพยพเข้ามาในประเทศไทยมีคนจำนวนมากเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในต่างแดนนั้นไม่ใช่ง่าย ชาวจีนเหล่านี้ส่วนมากจะเข้ามาอยู่อย่างเสื่อผืนหมอนใบ สภาพความเป็นอยู่ยากจน ขาดแคลนเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ทุกคนจึงต้องค้นหาทุกวิถีทางเพื่อทำมาหากิน ต่อสู้เพื่อการอยู่รอด ด้วยการดิ้นรนของคนในสังคม ปัญหาสังคมจึงอาจเกิดขึ้นจนเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ประภัสสร เสวิกุล ได้สะท้อนปัญหาความยากจน ปัญหาการพนัน และปัญหาในครอบครัวไว้ในนวนิยายที่เกี่ยวกับชาวไทยเชื้อสายจีนดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.3.1 ปัญหาความยากจน

เนื่องด้วยชาวจีนอพยพส่วนมากเป็นคนทีอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยอย่างเถื่อนผิดกฎหมาย ปัญหาความยากจนในสังคมชาวไทยเชื้อสายจีน จึงเป็นปัญหาหลักที่คนในสังคมนั้นๆต้องเผชิญ ชาวไทยเชื้อสายจีนเหล่านี้ในตอนเริ่มต้นยังไม่สามารถสร้างตัวได้ในต่างแดน จึงต้องใช้ชีวิตอยู่ในห้องแถวอันเก่าแก่ๆที่สร้างมาเพื่อเป็นที่อยู่อาศัย ทำมาหากินแบบหาเช้ากินค่ำ ต้องรับจ้างเป็นแรงงานที่ต้องทำงานหนักเกินกำลังเพื่อเลี้ยงชีพ คนยากจนพวกนี้ไม่ได้รับความสำคัญจากสังคมเท่าที่ควร ช่วงแรกพวกเขาจึงต้องใช้ชีวิตอยู่ต่างแดนอย่างขมขื่นและยากลำบาก

นวนิยายเรื่อง ซิงต้ง ได้สะท้อนปัญหาความยากจนในสังคมชาวไทยเชื้อสายจีนได้อย่างชัดเจน ชาวไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในห้องแถวอันเก่าแก่ๆที่สร้างมาเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยและอาซิมซึ่งเป็นคนพิการ อาซิมอาศัยอยู่ในห้องแถวมาหลายสิบปี ไร้ลูกหลาน ต้องออกขายเสื้อผ้าตลอดทุกวันแม้จะตาบอดก็เพื่อที่จะเลี้ยงตัวเองได้ หลายสิบปีที่ผ่านมาอาซิมต้องใช้ชีวิตอย่างยากลำบาก บ้างของอาซิมอาศัยอยู่ก็มีสภาพอย่างแยะ ดังตัวอย่าง

เด็กหนุ่มที่นั่งตัวลงนั่งชันเข่ากับพื้นซีเมนต์ด้วยท่าทางที่เหนื่อย ๆ หลังจาก
ที่ปิดประตูห้องลงแล้ว เขากวาดสายตาไปรอบ ๆ ห้องสี่เหลี่ยมแคบ ๆ แต่สะอาด
สะอาด ทั้งห้องแทบไม่มีข้าวของเครื่องใช้ที่เป็นชิ้นเป็นอัน นอกจาก โต๊ะไม้เก่าๆ
ที่มุมห้องและเก้าอี้สามขาอีกสองสามตัว เด็กหนุ่มทอดสายตาไปที่รอยโคลนจาก
รองเท้าของเขาที่เประเบื้อนพื้น.....

(ซิงต้ง. 2551 : 16)

จากความที่ขมขื่นจะเห็นได้ว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนส่วนมากจะอยู่ที่สภาพยากจน และความยากจนทำให้คนพิการต้องออกไปข้างนอกหาเงิน และต้องอดทนต่อสู้กับความยากลำบาก ปัญหาความยากจนไม่ได้มีอยู่เพียงแค่บ้านอาซิมเท่านั้น หากแต่ลุกลามไปถึงทุกหย่อมหญ้าในสังคมชาวไทยเชื้อสายจีน อย่างในนวนิยายเรื่อง ซิงต้ง พ่อหิ้วมือเสียชีวิต ครอบครัวก็ไม่มีเงินที่จะไปจัดงานศพให้พ่อผู้เป็นหัวหน้าครอบครัวได้ จึงต้องให้มูลนิธิเข้ามาช่วยเหลือ แม้แม่จะพยายามที่ทำงานอย่างไม่เห็นแก่เห็นดีเห็นงามก็ตาม ทั้งครอบครัวก็ยังคงหลุดพ้นความยากจนไปไม่ได้ ครอบครัวต้องอยู่อย่างอดอยากตลอดมา ดังตัวอย่าง

“เราสามพี่น้องอด ๆ ยาก ๆ กันจนชินแล้ว”

หิ้วมือเจ็ดกางจั้นราวจะก้มมิให้หยาดน้ำที่ปลายตาไหลลงอาบแก้ม

(ซิงต้ง. 2551 : 100)

จากความที่ขมขื่นจะเห็นได้ว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนส่วนมากจะมีชีวิตอย่างยากจน ทำให้ครอบครัวขาดของกินที่จำเป็นสำหรับการเจริญเติบโตของเด็ก เด็ก ๆ ไม่ได้ไปเรียนหนังสือ ตัวอย่าง

ที่ยกมาเป็นเพียงครอบครัวธรรมดาหนึ่งครอบครัวในสังคมชาวไทยเชื้อสายจีนเท่านั้น ยังคงมีอีกหลายครอบครัวที่ชีวิตต้องเผชิญปัญหาความยากจนอยู่ทุกวัน

นวนิยายเรื่อง เหลื่อมใหม่ ลายเหมย กล่าวถึงเมื่อสมเกียรติลงจากเรือมาถึงกรุงเทพฯ ไม่มีเงินติดตัว ความยากจนทำให้เขาต้องพักที่โรงแรมราคาถูก ดังตัวอย่างว่า

ชายหนุ่มร่างเล็กนอนกระสับกระส่ายอยู่บนเตียงที่สกปรกในห้องที่อุดอู๋และโศโครก เขาเคยคิดว่าชีวิตในเรือเดินสมุทรเป็นสิ่งที่น่าเบื่ออย่างยิ่งยวดแล้ว แต่เมื่อเผชิญกับสภาพใน โรงแรมนี้เพียงไม่กี่ชั่วโมง ก็ทำให้บังเกิดความรู้สึกว่าเวลาหลายคืนหลายวันที่นอนแรมอยู่ในทะเลนั้น มิได้เลวร้ายอย่างที่คิดในตอนแรก

สมเกียรติผุดลุกขึ้นนั่งอย่างสิ้นความอดทน เมื่อแมลงสาบตัวใหญ่วิ่งพล่านขึ้นมาบนศีรษะ เขาสลัดผ้าห่มขาดวินาทีคลุมร่างอยู่ไปทางหนึ่ง พลายยกมือขึ้นเกาเนื้อตัวที่ตกเป็นเหยื่อของเรือคและยุง ทั้งพลอยพาลหงุดหงิดกับเสียงไอแหว่งๆของคณข้างห้อง ซึ่งไม่มีทีท่าว่าจะเลิกราลง แม้เวลาจะล่วงเลยไปจนคึกคึกค่อนคืนแล้วก็ตาม

(เหลื่อมใหม่ ลายเหมย. 2551 : 30-31)

จากความที่ยกมาแสดงให้เห็นว่า ปัญหาความยากจนเป็นปัญหาที่ชาวไทยเชื้อสายจีนต้องเผชิญ ปัญหาการไม่มีที่พัก ไม่มีเงินซื้อข้าวของ แต่ในทางกลับกันความยากจนกลับเป็นแรงผลักดันให้ชาวไทยเชื้อสายจีนมีความขยันหมั่นเพียรเพื่อพาชีวิตของตนเองไปให้ได้

นวนิยายเรื่อง กุหลาบจีน เมื่อพวกเขาเด็ก ๆ จากโรงเรียนเด็กกำพร้าไปขอรับบริจาคเงินจากพวกชาวบ้านเพื่อจะนำเงินไปซื้อยาให้คุณพ่อบาทหลวงรักษาตัว แต่ถูกพวกชาวบ้านปฏิเสธเนื่องจากชาวบ้านเป็นคนยากจน ดังตัวอย่าง

“คนในตรอกนี้ก็ล้วนแต่ยากจน หาเข้ากินค่า อย่างดีก็พอช่วยกัน ไปตามมีตามเกิด ทำไม่ไปขอบริจาคจากฟาน เล่ง จู เล่า” หลิงชราแนะนำ

(กุหลาบจีน. 2549 : 29)

จากความที่ยกมาจะเห็นได้ว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนส่วนมากจะเป็นคนยากจน และต้องหาเข้ากินค่า แค่พอกินพออยู่ ปัญหาความยากจนจึงเป็นปัญหาใหญ่ที่ชาวไทยเชื้อสายจีนต้องเผชิญ ชาวจีนที่อพยพเข้ามาอย่างเลื้อยคืบหมอนใบ ส่วนมากยังคงไม่สามารถสร้างตัวได้ในตอนแรก นี่คือนิจัยที่ทำให้ชาวไทยเชื้อสายจีนเกิดปัญหาจากความยากจน แต่ยังมีหลายๆปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย อย่างปัจจัยจากการพนัน ที่ทำให้ปัญหาความยากจนเพิ่มมากขึ้นด้วย

3.3.2 ปัญหาการพนัน

ปัญหาการพนันในสังคมคนไทยเชื้อสายจีนไม่ใช่เป็นปัญหาเล็กๆของบางคนเท่านั้น หากแต่เป็นปัญหาใหญ่โตเปรียบเสมือนมะเร็งที่ร้ายแรงที่ซ่อนเร้นอยู่ในสังคม เนื่องจากความยากจน การหวังเลี้ยงชีพเพื่อทำมาหากิน คนจีนอพยพต้องทำมาหากินทุกวิถีทาง แม้แต่การพนันก็เป็นทางที่ทำมาหากินได้ การพนันทำให้สังคมคนไทยเชื้อสายจีน ซึ่งมีการเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกันต้องเต็มไปด้วยความทุกข์และอาชญากรรมไปด้วย ในนวนิยายของ ประภัสสร เสวิกุล จะมีนวนิยายหลายเรื่องที่กล่าวถึงการพนัน

ปัญหาการเล่นการพนันในสังคมชาวไทยเชื้อสายจีนจะมีทั่วทุกที่ ในนวนิยายเรื่อง ชิงตั้ง เจียไต้ฉงในบ่อนการพนัน แต่เจียไต้ฉงไม่ได้ตั้งใจที่รับงานชิ้นนี้ เพราะครอบครัวของเจียไต้ฉงต้องพึ่งพิงอาศัยก็เพราะติดการพนัน ดังตัวอย่าง

เด็กหนุ่มมองออกไปรอบ ๆ ห้องที่เนืองแน่น ไปด้วยนักการพนันทั้งหลาย และชายที่กำลังคร่ำเคร่งกับเกมพนันต่าง ๆ ด้วยความรู้สึกที่บอกไม่ถูก และตอบตัวเองไม่ได้เหมือนกันว่า เขาควรจะดีใจหรือเสียใจกับงานชิ้นนี้

(ชิงตั้ง. 2551 : 85)

ความที่ยกมาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความนิยมเล่นการพนันในบ่อนบนถนนเยาวราชแห่งนี้ ไม่ว่าจะเป็นผู้ชายหรือผู้หญิงก็เล่นการพนันอย่างคร่ำเคร่ง ซึ่งชาวไทยเชื้อสายจีนในอดีตนิยมการเล่นการพนันอย่างมาก ปัญหาการพนันจึงเป็นปัญหาใหญ่โตของสังคมชาวไทยเชื้อสายจีน นวนิยายเรื่อง ชิงตั้ง แสดงให้เราเห็นถึงปัญหาของการพนันอย่างเห็นได้ชัด พ่อของหม่อมติดการพนันจึงทำให้ฐานะของครอบครัวตกต่ำไปจนถึงขนาดที่รีดเอาเงินจากแม่ ดังตัวอย่าง

“เด็กคนนี้มีชีวิตน่าสงสาร”

หญิงชราพูดด้วยเสียงที่แผ่วลง

“พ่อเคยเป็นถึงเจ้าแก้วใหญ่ แต่ตอนหลังเล่นการพนันจนหมดเนื้อหมดตัว ต้องขายรถเก๋ง แล้วแอบมาเช่าห้องแถวเล็กๆอยู่ อาศัยรายได้จากเมียที่รับจ้างเย็บเสื้อ โหล ลูก ๆ ก็ตืนถีบปากกัดกันไปตามเรื่อง แต่หม่อมจี้โรครมาตั้งแต่เล็กเลยอยู่บ้านช่วยแม่ เช่า ๆ เย็น ๆ ก็มาช่วยดูแลอย่างทีลื้อเห็น”

(ชิงตั้ง. 2551 : 23)

จากความที่ยกมาเห็นได้ว่า การหลงเล่นการพนันทำให้ครอบครัวเดือดร้อน บ้านที่เคยมีฐานะดีต้องยากจนลง คนในครอบครัวต้องอยู่อย่างลำบากมากขึ้น การเล่นการพนันทำให้ผู้เล่นเสียเงิน เสียสติ และเสียชีวิตได้ และผลกระทบของการเล่นการพนันได้ส่งผลกระทบต่อชีวิตของคนในครอบครัวให้มีชีวิตอย่างยากลำบากมากขึ้น

นวนิยายเรื่อง เหลื่อมไหม ลายเหมย แสดงให้เราเห็นถึงปัญหาของการพนัน ตอนที่ สมเกียรติก็หลงเล่นพนัน เมื่ออยู่บนเรือก็เล่นพนันจึงเป็นหนี้พนัน เมื่อลงเรือกลับมาถึงกรุงเทพฯ ก็ยังเล่นการพนันต่อจนเขาก็เสียเงินไปในโต๊ะการพนันจนหมดตัว ความยากจนจึงติดตามมา เขาจึง ต้องเข้าพักในโรงแรมที่มีสภาพแย่มาก ดังตัวอย่าง

ชายหนุ่มร่างเล็กนอนกระสับกระส่ายอยู่บนเตียงที่สกปรกในห้องที่อุดอู๋ และโศโครก เขาเคยคิดว่าชีวิตในเรื่องเดินสมุทรเป็นสิ่งที่น่าเย้ยอย่างยิ่งยวดแล้วแต่ เมื่อเผชิญกับสภาพในโรงแรมี่เพียงไม่กี่ชั่วโมง ก็ทำให้บังเกิดความรู้สึกว้าเวลา หลายคืนหลายวันที่รอนแรมอยู่ในทะเลนั้น มิได้เลวร้ายอย่างที่คิดในตอนแรก

สมเกียรติผุดลุกขึ้นนั่งอย่างสิ้นความอดทน เมื่อแมลงสาบตัวใหญ่วิ่ง พล่ามขึ้นมาบนศีรษะ เขาสลัดผ้าห่มขาดวินที่คลุมร่างอยู่ไปทางหนึ่ง พลายยกมือ ขึ้นเกาเนื้อตัวที่ตกเป็นเหยื่อของเรือคและยุง ทั้งพลอยพาลหงุดหงิดกับเสียงไอ แห่งๆของคนข้างห้อง ซึ่งไม่มีทีท่าว่าจะเลิกราลง แม้เวลาจะล่วงเลยไปจนดึกคืน ก่อนคืนแล้วก็ตาม

(เหลื่อมไหม ลายเหมย. 2551 : 30-31)

จากตัวอย่างที่ยกมาจะเห็นได้ว่า การเล่นการพนันจะทำให้ชีวิตเรายากจนเดือดร้อนมากขึ้น จากการวิเคราะห์ข้างต้นจะเห็นได้ว่านวนิยายของ ประภัสสร เสวิกุล นำเสนอภาพปัญหาการพนัน ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่มีผลด้านลบต่อสังคมมาก สามารถทำให้คนเล่นการพนันเสียสตินเสียชีวิต ไป ทำให้ครอบครัวแตกแยก ลูก ๆ เสียพ่อขาดแม่ไป เป็นอันตรายต่อสังคม ทำให้สังคมวุ่นวาย

3.3.3 ปัญหาครอบครัว

ครอบครัวเป็นส่วนเล็ก ๆ ของสังคม หากครอบครัวขาดความรักและเอาใจใส่ต่อกันหรือ ผู้นำครอบครัวไม่ทำหน้าที่ที่ควรทำ ซึ่งในครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนนั้นพ่อจะเป็นเสาหลักของ ครอบครัว ถ้าเสาต้นคลอนหรือถล่มลง ครอบครัวก็จะล่มสลายและพังทลายได้โดยง่าย

นวนิยายเรื่อง ชิงตั้ง ได้กล่าวถึงปัญหาครอบครัวที่เกิดจากพ่อซึ่งเป็นผู้นำครอบครัว ไม่ทำหน้าที่ที่มีต่อครอบครัวให้ดี เช่น พ่อของหงมื่อที่เมื่อก่อนมีฐานะที่ดี ครอบครัวก็อยู่อย่างสุขสบาย แต่หลังจากติดการพนัน ทั้งครอบครัวก็พังทลายไปหมด ดังตัวอย่าง

“พ่อเคยเป็นถึงเจ้าแก้วใหญ่ แต่ตอนหลังเล่นการพนันจนหมดเนื้อหมดตัว ต้องขายบ้านขายรถเก๋ง แล้วแอบมาเช่าห้องแถวเล็ก ๆ อยู่ อาศัยรายได้จากเมียที่ รับจ้างเย็บเสื้อ โหล ลูก ๆ ก็ตีนถีบปากกัดกันไปตามเรื่อง

(ชิงตั้ง. 2551 : 23)

จากตัวอย่างที่ขกมาจะเห็นได้ว่า ในครอบครัวของชาวไทยเชื้อสายจีนพ่อซึ่งเป็นเสาหลักของครอบครัว ฐานะของครอบครัวจะเป็นอย่างไรจึงขึ้นอยู่กับคนที่เป็นพ่อ เมื่อพ่อไม่ทำหน้าที่เป็นเสาหลักของครอบครัว ปัญหาในครอบครัวก็เกิดขึ้น ครอบครัวเสียช่องทางหารายได้ ลูก ๆ จะเสียโอกาสเข้าเรียน

ปัญหาครอบครัวที่อีกประการหนึ่งเรื่องคือผู้หญิงในครอบครัวมักตกเป็นทีระบายอารมณ์ของผู้ชาย ผู้หญิงชาวไทยเชื้อสายจีนมักถูกด่าว่าจากผู้ชายในครอบครัว และบางครอบครัวรุนแรงถึงขั้นลงไม้ลงมือ เช่น นวนิยายเรื่อง ซิงต้ง ตอนที่เจี๋ยและหงม้อซื้อของเสร็จและกลับมาถึงบ้านหงม้อก็พบว่าข้าวของในบ้านพังเสียหาย และแม่ของหงม้อถูกพ่อทำร้ายเพราะไม่มีเงินให้พ่อ ดังตัวอย่าง

“เกิดอะไรขึ้น”

เจี๋ยที่ก้าวตามมาตามและกวาดสายตาไปรอบ ๆ ห้องที่ถูกรื้อค้นจนกระจาย กองเสื้อผ้าที่เย็บแล้วและยังไม่ได้เย็บเกลื่อนกลาดอยู่บนพื้น จักรเย็บผ้าเคลื่อนไปจากที่ทางที่เคยตั้งอยู่ ลินซังจักรถูกดึงออกโยนไปทางหนึ่ง และร่างของมารดาหงมม่อนั่งฟูบหน้าสะอื้นให้อยู่มุมห้อง...

“แม่”

เด็กสาวถลาไปหา

“ใครทำแบบนี้คะ”

“หงม้อ”

มารดาเงยหน้าที่ปูดบวมขึ้นและกอดลูกสาวไว้แน่น

“บอกหนูซิคะใครทำแม่”

“อาห้วง”

หญิงผู้ประสพชะตากรรมหลุดปากด้วยเสียงสะอึกสะอื้น

“...เขาอารมณ์เสียกลับมา คุณว่าคงจะเสียหายหมดตัว มาถึงก็จะริดเอาเงิน

จากแม่ พ่อไม่ได้ก็อาละวาดจนบ้านพัง”

(ซิงต้ง. 2551 : 184)

จากตัวอย่างที่ขกมาแสดงให้เห็นได้ว่า ผู้ชายชาวไทยเชื้อสายจีนถือว่าตนเองเป็นใหญ่จึงเอาแต่ใจและยึดถืออารมณ์ตนเองเป็นสำคัญ ผู้หญิงชาวไทยเชื้อสายจีนมักถูกผู้ชายด่าว่า และถูกทำร้ายร่างกายอย่างรุนแรง ผู้หญิงชาวไทยเชื้อสายจีนก็ไม่กล้าเมิดอำนาจของผู้ชาย ต้องอดทนต่อความรุนแรงจนร่างกายและจิตใจบอบช้ำ

ปัญหาในครอบครัวเกิดขึ้นก็เพราะการทำหน้าที่ของตนเองไม่ดีหรือละเลยหน้าที่ของตนแม่กับลูกพึ่งพาคนเป็นพ่อมากเกินไป จนเมื่อมีความขัดแย้งแล้วไม่มีความคิดและวิธีแก้ปัญหของ

ตนเอง อย่างเช่นนวนิยายเรื่อง ขอมอนไบนั่น...ที่เธอฝันยามหนุน แม่ของจูน โคนพ่อค้ำว่าอยู่เสมอ ก็ไม่ได้ตอบโต้ แต่เมื่อพ่อของจูนจะรับเมียใหม่เข้าบ้าน แม่ของจูนจึงทนไม่ได้ และพาจูนหนีไปจากบ้าน ดังตัวอย่าง

แม่แม่จะเป็นคนไม่มีปากมีเสียงและอดทนกับพ่อเป็นอย่างมากในทุก ๆ เรื่อง แต่ก็มืออยู่เพียงเรื่องเดียวที่แม่ไม่สามารถที่จะอดทนได้อีกต่อไป นั่นก็คือการที่พ่อจะพาเมียใหม่เข้ามาอยู่ในบ้าน...

เมื่อผมกลับจาก โรงเรียนในเย็นวันหนึ่งก็ได้ยินเสียงแม่กับพ่อทะเลาะกัน เอ็ดอึ้ง

“จำใส่กะโหลกไว้บ้างซิว่าฉันเป็นคนหาเลี้ยงทุก ๆ คนในบ้านนี้ ตอนที่ลำบากลำบากนั้นก็ฉันตื่นตีปากกั๊งก ๆ อยู่คนเดียว ครั้งพอมีพอกินฉันมาจะหาความสุขส่วนตัวบ้าง ทำไมเธอถึงต้องมาเอะอะโวยวาย”

“คุณจะหาความสุขนอกบ้านยังไร้อยวันพันปีฉันเคยพูดอะไรที่ไหน...” แม่ส่งเสียงดัง ซึ่งทำให้ผมเดาว่าคงจะคืบเหล้าขาวหรือเซียงซุนเข้าไปมากพอสมควร “...แต่การที่คุณจะเอาฉันผู้หญิงกวางตุ้ง อีผู้หญิงช็อกกะรีคนนั้น เข้ามาอยู่ร่วมชายคาเดียวกัน มันเป็นเรื่องอัปยศี่กระบาลที่ฉันทนต่อไปไม่ได้อีกแล้ว”

(ขอมอนไบนั่น...ที่เธอฝันยามหนุน. 2536 : 28-29)

จากตัวอย่างที่ยกมาจะแสดงให้เห็นว่า ผู้ชายชาวไทยเชื้อสายจีนถือว่าตนเองเป็นใหญ่ เป็นคนที่หาเลี้ยงครอบครัว จึงถูกผู้หญิง และคิดว่าตนจะทำอะไร โดยไม่คำนึงถึงจิตใจของผู้หญิงก็ได้ เช่นจะพาเมียใหม่เข้ามาอยู่ในบ้าน โดยไม่คิดถึงจิตใจเมียหลวง ผู้หญิงชาวไทยเชื้อสายจีนก็เป็นคนเช่นผู้ชายเหมือนกัน เมื่ออดทนไม่ได้ การทะเลาะเบาะแว้งก็เกิดขึ้นและในที่สุดครอบครัวก็แตกแยก เพราะผู้ชายให้ความสำคัญกับความต้องการของตนเองมากกว่าการนึกถึงจิตใจของผู้หญิง

จากการวิเคราะห์ข้างต้นจะเห็นได้ว่าครอบครัวเป็นที่พึ่งพาอาศัยของทุกคน ปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวทำให้ครอบครัวแตกแยกได้ ซึ่งหลังจากนั้นลูกๆจะเป็นคนที่ได้รับผลร้ายจากปัญหาครอบครัวมากที่สุด

3.4 เศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

ชาวจีนที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย หลังจากทำงานรับจ้างแล้วเมื่อเก็บเงินได้บ้าง จะเริ่มต้นค้าขายสิ่งเล็กๆ น้อยๆ ก่อน พอสะสมเงินทองได้จำนวนพอสมควร ก็จะขยายธุรกิจให้

ใหญ่โตขึ้น พวกเขาจึงยอมเริ่มต้นจากความยากลำบาก แต่ความขยัน ความอดทนได้ทำให้ชาวไทย เชื้อสายจีนตั้งฐานะในประเทศไทยได้อย่างมั่นคง

3.4.1 การประกอบอาชีพ

ชาวจีนที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย ส่วนใหญ่ต้องทำมาหากินกันตามอัธยาศัยของตนเอง อาชีพส่วนใหญ่ก็เกิดขึ้นตามความจำเป็นและตามข้อจำกัด ทั้งอาชีพที่ต้องใช้แรงงานและอาชีพ ค้าขาย ซึ่งเริ่มต้นด้วยความยากลำบาก

3.4.1.1 อาชีพใช้แรงงาน

นวนิยายเรื่อง ลอดลายมังกร ของประภัสสร เสวิกุล ตัวละครหญิง ชื่อพานิชย์เป็นชาวไทย เชื้อสายจีนที่ได้ตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยอย่างสำเร็จ แต่ตอนที่เขาเพิ่งมาถึงประเทศไทยเขาก็อดทน ประกอบอาชีพการใช้แรงงานเพื่อเลี้ยงตนเอง และเมื่อเก็บเงินเล็กน้อยก็เริ่มทำการค้าขาย คือขาย กาแฟ ดังตัวอย่าง

เมื่อปุ้มมาถึงเมืองไทยใหม่ ๆ นั้น อยู่ในลักษณะที่เรียกกันว่า “เสื่อผืน หมอนใบ” และเริ่มงานครั้งแรกด้วยการเป็นจับกังรับจ้างแบกกระสอบข้าวสารที่ทำนํ้าราชวงศ์ เคยมีคนถามปุ้มเหนื่อยมากไหม ปุ้มตอบว่าเหนื่อย แต่ระหว่างความเหนื่อยกับความหิวนั้น ความเหนื่อยเป็นสิ่งที่พอจะอดทนได้ ส่วนความหิวยากที่จะทนอดไหว ปุ้มจึงยอมเหนื่อยดีกว่าจะยอมหิว

ปุ้มเป็นจับกังจนเก็บเงินได้พอสมควรจึงไปเช่าที่ปากตรอกแคบ ๆ แถวนั้น ตั้งแผงเล็ก ๆ ขายกาแฟ... ปุ้มเคยเล่าอย่างขื่น ๆ ว่า ที่เรียกว่าตรอกนั้นที่แท้แล้ว เป็นเพียงซอกระหว่างตึกแถวสองหลัง แต่ด้านหลังของตึกแถวเพ็ญมีที่คินวนาง ๆ อยู่สักสี่สิบห้าสิบตารางวา พวกคนถีบสามล้อและจับกังก็หาเศษไม้เศษไร หรือสังกะสีผุ ๆ ไปปลูกเพิงอยู่กันแน่นชนิดที่หลังคาเกยซ้อนกัน และทั้ง ๆ ที่ซอกตึกนั้นแคบขนาดเวลาเดินเข้า-ออกแต่ละทีต้องค่อย ๆ ตะแคงตัวผ่านเข้าไป แต่ก็ไม่รู้ ว่าคนพวกนั้นขนข้าวขนของแม่กระทั่งคุ่มน้ำใบโต ๆ เข้าไปได้ยังไง

(ลอดลายมังกร. 2551 : 8-9)

จากความที่ยกมาเราจะเห็นได้ว่า อาชีพของชาวจีนที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยในตอนแรก ส่วนมากจะประกอบอาชีพใช้แรงงานซึ่งเป็นงานที่หนัก พวกเขาต้องใช้ความอดทนและความขยันเข้าต่อสู้กับงานที่หนัก เมื่อที่ได้เก็บเงินก็เริ่มต้นทำการค้าขายเล็ก ๆ น้อย

นวนิยายเรื่อง ส่าเกาทอง กล่าวถึงตอนที่กิ่งของตั้งเพิ่งมาถึงประเทศไทย ก็มีอาชีพรับจ้างขุดดินเพื่อใช้ในการก่อสร้าง พอเก็บเงินได้บ้าง ก็หันไปทำงานค้าขายแทน ดังตัวอย่าง

“คนจีนที่มาถึงเมืองไทยใหม่ ๆ ในตอนนั้นก็มิแต่ต้องใช้แรงกายเข้าแลก ส่วนมากก็จะเป็นจับกังแบกหาม เป็นกรรมกรขุดดินก่อสร้าง แต่กึ่งเองอ่านก็อ่าน ไม่ออกเขียนก็เขียนไม่ได้ คิดลูกคิดไม่เป็น ก็เลยต้องเป็นกุลีขุดดิน”

“กึ่งคงเหนื่อยมากนะชะ” ตังอคนก็สงสาร ไม่ได้

“กึ่งคงจะอย่างนั้น” ธนิตพยักหน้า “เพราะพอเก็บเงินได้นิดหน่อยกึ่งก็ เริ่มมองหางานที่ไม่ต้องใช้กำลังมากนัก”

“เป็นคนขายของเก่าใช่ไหมชะ”

(สำนวนทอง. 2551 : 124)

จากความที่ขกมาจะทำให้รู้ได้ว่า ชาวจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีนที่เริ่มต้นในประเทศไทย เป็นอย่างยากลำบาก ส่วนใหญ่จะเริ่มต้นทำอาชีพที่ใช้กำลังแรงงานเนื่องจากยังไม่มีเงินทุนทำการ ค้าขาย แต่อาชีพการใช้แรงงานเป็นอาชีพที่ชาวไทยเชื้อสายจีนทำอยู่ไม่นาน เนื่องจากเป็นอาชีพที่ เหนื่อยและต้องอดทนมากกว่างานอื่น และไม่ใช่อชีพในฝันของชาวไทยเชื้อสายจีนด้วย

3.4.1.2 อาชีพค้าขาย

โดยส่วนใหญ่แล้วชาวไทยเชื้อสายจีนมักจะนิยมทำมาหากินด้วยการค้าขาย กระทั่ง กลายเป็นความนิยมของชาวไทยเชื้อสายจีนไปแล้ว โดยจะเห็นได้จากการสนทนาอย่างเป็นกันเอง ระหว่างอาเจี้ยกับอาซิมในเรื่อง ซิงตัง ดังตัวอย่าง

“ที่บ้านหม้อทำอะไรมาค้าขายครับ”

“แล้วลื้อล่ะ”

แกเอ่ยถามหลังจากที่เสียบไปครู่หนึ่ง

“...ที่บ้านค้าขายอะไร”

(ซิงตัง. 2551: 23)

จากบทสนทนาที่ขกมาเราจะเห็นได้ว่า การประกอบอาชีพทางด้านค้าขายกลายเป็นความ นิยมของชาวไทยเชื้อสายจีนไปแล้ว การพูดคุยกันธรรมดา ๆ เกี่ยวกับเรื่องของครอบครัวก็จะหยิบ เรื่องการค้ามาเป็นประเด็นโดยถามอย่างเป็นกันเองว่าที่บ้านทำมาค้าขายอะไร

นวนิยาย เรื่อง ซิงตัง เมื่อเจี้ยเดินทางถึงเขาวราชเขามองเห็นคนไทยเชื้อสายจีนค้าขายสินค้า และอาหารมากมาย พ่อค้าแม่ค้าที่เป็นคนไทยเชื้อสายจีนมีเป็นจำนวนมาก ดังตัวอย่าง

ภาพของตลาดเก่าที่ปรากฏอยู่ตรงหน้า ทำให้เด็กหนุ่มที่เพิ่งก้าวเข้ามา ยืน งงันไปครู่หนึ่ง ในความละลานตาของร้านค้าขายของสดของแห้งนานาชนิดที่ เรียงรายไปตลอดสองฝั่งของตรอก ผู้คนที่เบียดเสียดกันจับจ่ายซื้อหาสินค้า อาหารที่ตนต้องการ เสียงตะโกนโหวกเหวกดังระคนเสียงพูดจ่าจ้อแก๊กและ

เสียงเอ็ดตะโรสั่งเล้ง ราวกับบทเพลงที่มีท่วงทำนองหลากหลายอีกบทหนึ่ง ซึ่ง
แทรกแซมเสียงเพลงจีนและไทยที่ดังจากร้านรวงต่างๆ

(ชิงต้ง. 2551: 30)

จากความที่ยกมาเราจะเห็นได้ว่าการประกอบการค้าขาย เป็นอาชีพหลักของชาวไทยเชื้อ
สายจีนที่ดั้นร่นอยู่บนถนนเขาวราชแห่งนี้ มีการค้าขายคับคั่ง เสียงอีกฟักดังไปทั่วบริเวณ แข่งกับ
เสียงเพลงที่เปิดตามร้านต่าง ๆ พวกคนแก่ต้มไก่อมาขายเป็นหลายสิบปีทีเดียว และจนถึงทุกวันนี้ก็ยัง
ทำอยู่ไม่หยุดยั้ง

3.4.1.3 อาชีพเลี้ยงสัตว์

ชาวไทยเชื้อสายจีนบางคนประกอบอาชีพเลี้ยงหมูด้วย นวนิยายเรื่อง ขอหมอนใบนั้น...ที่
เชอฝินยามหนูน ตัวละครเอกก็มืออาชีพเลี้ยงหมู ดังตัวอย่าง

ผมยังจำภาพคอกหมูของอาเตี้ยได้ติดตามมาจนทุกวันนี้... ตัวคอก
ปลูกสร้างอย่างง่าย ๆ ล้อมรั้วด้วยไม้ไผ่หรือไม้รวก สะดวกกึ่งพุทธาหรือต้นอะไร
สักอย่างที่หนามแหลม หลังคามุงด้วยทางมะพร้าวหยาบ ๆ รางใส่อาหารขุดจาก
แก่นมะพร้าวทั้งต้น วางอยู่มุมหนึ่งของลานดินและ ๆ ที่ไก่อหมูพันธุ์ทางจอมขี้
เกียจชอบลงไปตีแปลงเล่น

หน้าที่ของผมในตอนนั้นคือเป็นผู้ช่วยอาเตี้ยเลี้ยงหมู เริ่มด้วยการคลุก
รำข้าวกับหยวกสับให้หมูกินตอนเช้า ครั้นตกเย็นก็ช่วยอาเตี้ยเงินรถออกไปเก็บ
เศษอาหารจากร้านอาหารแถวตลาดและลานหน้าองค์พระปฐมฯมาให้หมูกิน...
แม้ว่าบ่อยครั้งที่เศษอาหารจะเริ่มส่งกลิ่นบูดเน่าชวนคลื่นเหียนหรือน้ำแกงน้ำ
กัวยืดวเหม็น ๆ จะกระฉอกจากถังกรดเนื้อตัว แต่ผมก็ไม่ได้นึกถึงจะอะไร
ตรงกันข้ามกลับเห็นเป็นเรื่องสนุกสนานที่ได้หิ้วถังเดินเข้าหลังร้าน โน้นร้านนี้
ได้พบเห็นชีวิตที่ผิดแผกไปจากเดิม

(ขอหมอนใบนั้น...ที่เชอฝินยามหนูน. 2536 : 37)

จากตัวอย่างที่ยกมาจะให้เห็นได้ว่า นอกจากชาวไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่จะทำการค้าขาย
เล็ก ๆ แล้วยังมีการเลี้ยงหมูที่เป็นและเกี่ยวข้องกับการค้าขายคือการเลี้ยงหมูไว้ขาย การเลี้ยงหมู
จะต้องอดทนต่อความสกปรกของอาหารหมูและคอกหมู ไม่ว่าจะทำอาชีพไหนชาวไทยเชื้อสายจีน
ก็ต้องมีความอดทนและความขยัน ในการทำงานทั้งสิ้น

สรุปได้ว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนได้เริ่มดำเนินงานในประเทศไทยอย่างยากลำบาก ส่วนใหญ่
จะเริ่มต้นด้วยอาชีพที่ใช้แรงงาน พอสะสมเงินทองได้จำนวนมากพอ ก็จะคิดทำการค้าขาย พวกเขา
ชอบอาชีพค้าขายมากที่สุด แม้บางกลุ่มจะมีอาชีพเลี้ยงสัตว์แต่ก็เป็นการเลี้ยงสัตว์ไว้ขายเช่นกัน

3.4.2 เศรษฐกิจ

เศรษฐกิจมีบทบาทสำคัญต่อประเทศ เนื่องจากว่าเป็นรายได้หลักของประเทศ การพัฒนาเศรษฐกิจอันมั่นคงและใหญ่โตจึงเป็นเป้าหมายที่สูงของประเทศ การดำเนินงานที่แสดงให้เห็นว่าเศรษฐกิจกำลังดำเนินและขับเคลื่อนประเทศไปได้ดี คือ การทำธุรกิจ แต่งานด้านธุรกิจเป็นการทำงานที่ต้องเสียตลอดเวลา ชาวไทยเชื้อสายจีนหลายคนมีชีวิตยากจนแต่ต่อมาร่ำรวยขึ้นด้วยการเป็นนักธุรกิจ

นวนิยายเรื่อง ลอดลายมังกร เหลียง ลือพานิชย์ ซึ่งเป็นคนที่คุณธรรมหลากหลายทั้งขยันอดทน ประหยัด ซื่อสัตย์ ต่อมาได้กลายเป็นนักธุรกิจที่มีทรัพย์สินมหาศาล โดยผ่านความยากลำบากมากมาย จากแรก ๆ ที่เข้ามาถึงเมืองไทยทำงานเป็นจับกังรับจ้างแบกกระสอบ หลังจากนั้นก็ขายกาแฟ จนเก็บเงินได้พอสมควรแล้วก็เปิดโรงงาน เปิดบริษัท สุดท้ายก็มี “นักกิจการทอ” “นักกิจการหลักทรัพย์” และ “นั้ฐ อะ – ลา – โมด” สมาชิกในครอบครัวเหลียงส่วนมากจะทำงานในบริษัทของตระกูล และแต่ละคนก็ขยันทำงานเหมือนเหลียง ดังตัวอย่าง

“พ่อถูกสร้างให้มีชีวิตอยู่กับเครื่องจักรและเหมือนเครื่องจักร... พ่อจะเป็นคนแรกในบ้านที่ออกไปโรงงานแต่เช้ามีด และกลับมาแทบจะเป็นคนสุดท้ายถ้าไม่นับลุงนั้ฐซึ่งแะไปหาที่กินเหล้าหลังเลิกงาน”

(ลอดลายมังกร. 2551 : 35)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ครอบครัวที่ทำงานด้านธุรกิจค้าขาย เปิดบริษัทหรือโรงงานเอง ผู้ใหญ่มักจะหวังว่าลูกหลานของตนจะทำต่อเมื่อมีความสามารถพอสมควรและถึงโอกาสอันเหมาะสม เนื่องจากคิดว่า สิ่งที่ตนเองสร้างขึ้นมาโดยผ่านความยากลำบากหลากหลายนี้ ไม่ใช่ได้มาอย่างง่าย ๆ จึงอยากให้ลูกหลาน คนที่ในตระกูลเดียว มารับตำแหน่งบริหารไป คนที่จะมารับช่วงต่อการบริหารงานของบริษัทต้องเป็นคนขยัน ธุรกิจของครอบครัวจึงจะเป็นไปได้ดีขึ้น ชาวไทยเชื้อสายจีนที่ทำธุรกิจจึงให้ลูกหลานเป็นคนสืบทอดกิจการและสืบทอดความขยันทำงานด้วย

นวนิยายเรื่อง เหลื่อมใหม่ ลายเหมย ได้สะท้อนเศรษฐกิจของเมืองไทยในช่วงหลังสงครามมหาเอเชียบูรพา ซึ่งในช่วงนั้นสังคมไม่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนก็อยู่อย่างยากลำบาก เดือดร้อนด้วย การค้าขายหลังสงครามเป็นไปอย่างยากลำบาก ทำให้เศรษฐกิจในเมืองไทยหยุดชะงัก ดังตัวอย่าง

“ตอนนั้นพ่อแม่ของลือถูกรบกวนมากเลย ทั้งจากทหารญี่ปุ่น พวกคนร้ายและโจรจีนเรียกค่าคุ้มครอง ลูกจ้างไม่กล้ามาทำงานที่ร้าน หน้าซำการค้าขายก็ไม่ดี พวกเขาคงคิดว่าทนอยู่ต่อไปก็ไม่เกิดประโยชน์อะไร”

(เหลื่อมใหม่ ลายเหมย. 2551 : 50)

จากบทสนทนาที่ยกมาแสดงให้เห็นว่า สังคมไทยในช่วงหลังสงครามมีความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ ชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนที่อยู่อย่างยากลำบากเดือดร้อน ร้านและบริษัทหลายแห่งของชาวไทยเชื้อสายจีนปิดไป พนักงานทำงานไม่ได้ และไม่มีการทำ

นวนิยายเรื่อง เหลื่อมไหม ลายเหมย พ่อของวีระดากลับค้าขายได้ดีในช่วงสงคราม ทำให้เศรษฐกิจของสังคมไทยสำหรับชาวไทยเชื้อสายจีนบางกลุ่มกลับมีเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ดังตัวอย่าง

“ทำไมเธอถึงไม่หนีระเบิดไปอยู่นอกเมืองเหมือนคนอื่น ๆ” พิชิตถามด้วยความแปลกใจ

“คนเรากลัวถึงที่ตายอยู่ที่ไหนก็ต้องตายทั้งนั้น” หญิงสาวพูดเหมือนกับปลงตก “แต่ที่สำคัญกว่านั้นก็คือ พ่อฉันได้งานจัดหาอาหารสดและข้าวของส่งให้กองทัพญี่ปุ่น มันทำเงินให้กับเราอย่างคุ้มค่ากับการเสี่ยงชีวิตกับลูกระเบิดทีเดียว”

“ไม่กลัวถูกหาว่าเป็นคนขายชาติหรือ” เขาถามเล่นๆมากกว่าจะจริงจัง “ตอนนั้นญี่ปุ่นกับไทยเป็นพันธมิตรกัน ถ้าพ่อฉันขายชาติ รัฐบาลหรือคนไทยทั้งประเทศก็คงจะขายชาติด้วยเหมือนกัน” หล่อนตอบอย่างไม่สนใจ

“แล้วตอนนี้พ่อเป็นยังไงบ้าง”

“พ่อก็ส่งของให้กองทัพพันธมิตร” วีระดายิ้มเย้ยหยัน “สถานการณ์มันเปลี่ยนแปลงไปแล้ว และอย่างน้อยก็ต้องถือว่าพ่อก็มีส่วนแสดงให้เห็นว่า แท้จริงแล้วคนไทยเป็นมิตรกับพวกเขา ที่จำใจต้องประกาศสงครามด้วยก็เพราะถูกญี่ปุ่นบีบบังคับ”

“ฉันไม่เคยคิดว่าพ่อของเธอจะกลายเป็นพ่อค้าใหญ่ไปได้” เขาพูดเบาๆ

“ทั้งแม่และฉันก็ไม่เคยคิดมาก่อนเหมือนกัน” หญิงสาวมองดูรถบรรทุกทหารต่างชาติที่แล่นผ่านไป “มันคงจะเหมือนกับปลาหมอซึ่งถึงยังไงก็ต้องคืนรนให้พ้นจากการตายซากในหนองน้ำแห่งนี้ แม้ว่าจะต้องแหกตัวไปไกลแสนไกล แล่ไหนก็ตาม”

(เหลื่อมไหม ลายเหมย. 2551 : 41-42)

จากตัวอย่างทำให้เห็นได้ว่า ในช่วงสงครามสังคมไทยไม่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนบางคนลำบากมากค้าขายไม่ได้ แต่บางคนกลับค้าขายกับพวกญี่ปุ่นได้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความไม่แน่นอนของเศรษฐกิจ ที่ทำให้คนไทยเชื้อสายจีนบางคนยากจนและคนไทยเชื้อสายจีนบางคนร่ำรวยขึ้นหลังสงคราม

3.5 คุณธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีน

คุณธรรมของจีนที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยโบราณมีมากมาย ประเทศจีนก็มีประวัติศาสตร์อารยธรรมมานานกว่าห้าพันปี ลูกหลานชาวจีนจึงสืบทอดคุณธรรมมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งชาวจีนอพยพได้นำคุณธรรมติดตัวมาในประเทศไทยด้วยและสั่งสอนคุณธรรมให้ลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนด้วย ประภัสสร เสวิกุล ได้สะท้อนภาพคุณธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนไว้ในนวนิยาย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.5.1 ความซื่อสัตย์สุจริต

ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นคุณธรรมสำคัญสำหรับคนเราทุกคน และเป็นเงื่อนไขเบื้องต้นในการเริ่มต้นความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน หากไม่ซื่อสัตย์ต่อกัน มีแต่หลอกลวง คงจะเป็นเพื่อนพี่น้องกันไม่ได้ นวนิยายเรื่อง ลอดลายมังกร ได้กล่าวถึง เหลียง ลือพานิชย์ เมื่อถึงเมืองไทย ได้เริ่มค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อเก็บเงินจุกแรก ตอนนั้นสงครามเพิ่มจะสงบ ทำการค้าขายลำบากมาก แต่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เหลียง ได้รักษาชื่อเสียงของตัวเองไว้ได้อย่างดี ดังตัวอย่าง

สมัยสงครามเล็กใหม่ ๆ การขนส่งสินค้าโดยทางเรือเป็นเรื่องยุ่งยากวุ่นวายและล่าช้ามาก ปู่ต้องเสียเวลาหลายเดือนไปกับการรอคอยของ ยังมีข่าวว่าเรือสินค้าที่แล่นผ่านเกาะสิงคโปร์ชนทุ่นระเบิดญี่ปุ่นที่ตักค้างอยู่จมไปหลายลำ ปู่ก็ยิ่งใจไม่ดี เพราะลงเงินไปมากกับการส่งสินค้า ทั้งมีลูกค้าที่ไปติดต่อไว้ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดสั่งของมาเป็นบัญชีหางว่าว

หลังจากเก้าเดือนผ่านไป สินค้าที่ปู่สั่งจากเมืองนอกก็มาถึงในสภาพที่ชำรุดเสียหายเกือบครึ่งหนึ่ง จำนวนที่เหลืออยู่ก็ไม่เพียงพอที่จะส่งให้ลูกค้าทุกเจ้า ปู่จึงใช้วิธีส่งของให้ลูกค้าในกรุงเทพฯ จนครบก่อน พร้อม ๆ กับวิ่งเต้นกู้ยืมเงินธนาคารที่เป็นตัวแทนส่งเงินปู่ไปซื้อสินค้าเมืองนอกมากกว่าวันซื้อของของตัวเองจากร้านค้าในกรุงเทพฯ ส่งไปให้ลูกค้าต่างจังหวัด

กิจการส่งสินค้าเข้ามาขายของปู่ขาดทุนย่อยยับ แต่ปู่ถือคิดว่าข่าวของเงินทองเมื่อหมดไปหากยังมีกำลังอยู่ที่อาจหาใหม่มาทดแทนได้ แต่ชื่อเสียงและความไว้วางใจ หากสูญสิ้นลงแล้วทั้งชาตินี้ก็ไม่มีทางที่จะสร้างขึ้นมาได้ใหม่

(ลอดลายมังกร. 2551 : 10)

จากตัวอย่างดังกล่าวเห็นได้ว่า คนเราต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต การค้าขายนั้นต้องขึ้นอยู่กับคุณภาพ ชื่อเสียงและการไว้วางใจเชื่อถือซึ่งกันและกัน เหลียงยอมขาดทุน แทนที่เอาสินค้าเน่าเสีย

ไปให้ลูกค้า ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าชื่นชมมาก พ่อค้าแม่ค้าในยุคนี้มีน้อยรายมากที่สามารถทำได้เหมือน เหลียงที่ไม่เอาเปรียบลูกค้า

นวนิยาย เรื่อง ซิงต้ง ได้แสดงตัวอย่างความซื่อสัตย์ของชาวไทยเชื้อสายจีนเช่นกัน เจีย แสดงความซื่อสัตย์ด้วยการ ไม่ยอมหักหลังนายอดเมื่อหยองชักชวนไปทำงานกับตัวเอง เจียไม่ทรยศ นายอดเพราะไม่ยอมยกได้ชื่อว่าเป็นคนหักหลัง ดังตัวอย่าง

“ถ้าเป็นงานอย่างเดียวกัน ผมไม่ทำ”

เขาตอบตรงไปตรงมา

“ทำไมวะ”

“เพราะผมไม่ต้องการ ได้ชื่อว่าหักหลังนายอด”

(ซิงต้ง. 2551 : 154)

จากตัวอย่างที่ยกมาเห็นได้ว่า การที่ไม่ซื่อสัตย์ ไม่ซื่อตรงต่อคนอื่นเป็นสิ่งที่น่าอับอาย และ ไม่ว่าจะทำอะไร ต่อคนไหน ต้องมีความซื่อสัตย์ ซื่อตรง และความซื่อสัตย์สุจริตจะช่วยได้รับความสำเร็จ

ความซื่อสัตย์สุจริตมีความสำคัญมากในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะป็นด้านไหนเราก็ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต โดยเฉพาะชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีนที่จะตั้งถิ่นฐานในเมืองไทย ทุกสิ่งทุกอย่างต้องเริ่มต้นด้วยกำลังมือ ของตนเอง ความซื่อสัตย์สุจริตจะช่วยให้เขาตั้งฐานะที่ดีและทำธุรกิจในเมืองไทยจนประสบความสำเร็จ

3.5.2 ความกตัญญูทศเวที

ประเทศจีนมีสุภาษิตเก่าแก่หนึ่งได้พูดว่า “คุณธรรมร้อยประการ ความกตัญญูอยู่อันดับหนึ่ง” (百孝为先) จึงเห็นได้ว่าในสังคมชาวจีน ความกตัญญูทศเวทีที่มีความสำคัญมาก ซึ่งทุกวันนี้ ความกตัญญูทศเวทียังเป็นคุณธรรมที่สั่งสอนกันต่อ ๆ มา ของชาวไทยเชื้อสายจีน

3.5.2.1 ความกตัญญูต่อพ่อแม่

สำหรับคนที่ป็นพ่อแม่ นั้น สิ่งที่ทำให้รู้สึกสบายใจที่สุดก็คือมีลูกหลานกตัญญู บางครั้ง ความกตัญญูทศเวทีสำคัญกว่าความรู้ และการศึกษาด้วย พ่อแม่บางคนหวังให้ลูกหลานไม่ไปก่อเรื่องให้พ่อแม่รำคาญใจ ไม่ต้องให้พ่อแม่กังวลก็เป็นสิ่งที่พ่อแม่พอใจมากแล้ว หากมีลูกหลานที่ ทั้งเรียนดี ทำงานดี พร้อมมีความกตัญญูทศเวทีด้วย พ่อแม่ผู้ใหญ่อยิ่งภูมิใจและมีความสุขมากขึ้น อย่างในเรื่อง ลอดลายมังกร มีทั้งกล่าวว่ พ่อเป็นคนที่มีความกตัญญู ซึ่งความกตัญญูใคร ๆ ก็ชอบ ดังตัวอย่าง

ในครอบครัวลูก ๆ ของปู่ทั้งหมด พ่อฉันได้ชื่อว่าเป็นลูกกตัญญูประจำตระกูล จนเป็นที่ลือกันว่ายาแก่ไอ้หื้อชวนป่วยปีแปกอ น่าจะเอารูปพ่อไปพิมพ์ลงฉลากปิดขวด

ยากล่าวว่า พ่อเป็นเด็กว่านอนสอนง่าย เรียนหนังสือเก่ง ขยันขันแข็ง ตั้งแต่เล็กจนโต ไม่เคยทำเรื่องอะไรให้พ่อแม่ไม่สบายใจเลย

(ลอคลายมังกร. 2551 : 33)

จากตัวอย่างที่ยกเห็นได้ว่า การที่เป็นลูกกตัญญูนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญมากทีเดียว ไม่ว่าจะในยุคเก่าหรือยุคใหม่ สำหรับชาวไทยเชื้อสายจีน ความกตัญญูคุณ徳ที่เป็นคุณสมบัติที่ลูกหลานทุกคนควรจะมี และควรปฏิบัติต่อไปอย่างเคร่งครัด

นวนิยายเรื่อง ซิงตั้ง ได้แสดงความกตัญญูของชาวไทยเชื้อสายจีน อย่างเช่นตอนที่ตามหาแม่ให้กลับมาใช้ชีวิตด้วยกัน หลังจากได้พบแม่ที่เขาวราชและปรากฏว่าแม่ได้ไปเป็นหมอนวดที่โรงน้ำชา เจียสงสารแม่มากที่ต้องมาทำงานที่ต่ำต้อยอย่างนี้ ด้วยความรักและความสงสารที่มีต่อแม่ เจียจึงสัญญากับแม่ ดังตัวอย่าง

“ผมเลิกแล้วใครแล้วทั้งนั้น และต่อจากนี้ไป ผมจะไม่ยอมให้ใคร
หน้าไหนมาตะต้อแม่อีกเป็นอันขาด”

(ซิงตั้ง. 2551 : 237)

จากตัวอย่างที่ยกมาแสดงให้เห็นถึงชาวไทยเชื้อสายจีนมีความกล้าหาญที่พร้อมจะปกป้องแม่ตัวเองและความรักความสงสารที่มีต่อแม่ ไม่อยากเห็นแม่เสียใจและลำบาก นี่ก็คือความกตัญญูของชาวไทยเชื้อสายจีน พ่อแม่เลี้ยงคุณเลปกป้องลูกตั้งแต่เล็ก เมื่อโตแล้วก็ต้องดูแลปกป้องตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ด้วย

นวนิยายเรื่อง กุหลาบจีน กล่าวถึงตอนที่คุณพ่อไม่สบาย รอเจอรี่ก็ไปทำงานที่บ่อนเพื่อหาเงินซื้อยาให้พ่อ ถึงแม้รู้ว่าพ่อห้ามไปข้องแวะกับบ่อนของฟาน เล่ง จู แต่รอเจอรี่จำเป็นต้องทำเพื่อหาเงินมาซื้อยาให้คุณพ่อบาทหลวงหายจากอาการป่วย ดังตัวอย่าง

“เธอก็เลยกังวลว่าจะหาเงินที่ไหนมาซื้อยาให้บาทหลวง”แปะกงสรุป

“ครับ” เด็กชายก้มหน้าลง “ผมอยากเห็นคุณพ่อหายป่วย และไม่ได้หวังแรงความยากลำบากในการทำงานหนักเพื่อที่จะหาเงินมาซื้อยารักษาคุณพ่อหรือแม้กระทั่งหวาดกลัวการลงโทษ... แต่สิ่งที่ผมกังวลที่สุดคือการทำให้คุณพ่อไม่สบายใจ”

(กุหลาบจีน. 2549 : 26)

จากตัวอย่างที่ยกมาเห็นได้ว่า ความกตัญญูทวดเทวีของชาวไทยเชื้อสายจีนก็จะพยายามทำให้พ่อแม่เราอย่างมีความสุข ถึงแม้ว่าบางครั้งอาจจะทำสิ่งที่ให้คุณพ่อคุณแม่ไม่สบายใจ แต่ก็เพราะต้องการดูแลคุณพ่อคุณแม่ดีที่สุดและมีความสุข

นวนิยายเรื่อง ขอหมอนใบนั้น...ที่เธอฝันยามหนุน จุ้นอยากเปลี่ยนนามสกุลตามแม่ แต่แม่ไม่ยอม และจุ้นก็ไม่อยากเห็นแม่เสียใจ ดังที่ตัวอย่างต่อไปนี้

แม่เงยหน้าขึ้นมองดูผม หยาดน้ำใส ๆ กลออยู่ที่ปลายตา

“ถ้าจุ้นทำอย่างนั้นเมื่อไหร่ วันนั้นจะเป็นวันที่ถูกทำให้แม่เสียใจที่สุดใน

ชีวิต”

แม่ก็รู้ว่าถึงอย่างไรผมไม่มีวันที่จะทำให้แม่เสียใจเป็นอันขาด...

(ขอหมอนใบนั้น...ที่เธอฝันยามหนุน. 2536 : 50)

จากตัวอย่างที่ยกมาจะเห็นได้ว่า ครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนสั่งสอนลูกหลานให้มีความกตัญญูทวดเทวีตั้งแต่เด็ก คนที่เป็นลูกไม่ควรทำเรื่องที่ทำให้พ่อแม่เป็นห่วง และเสียใจ นี่ก็คือความกตัญญูทวดเทวีที่ทำให้ง่ายสุด

3.5.2 ความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ

ความกตัญญูไม่ว่าจะกระทำต่อคุณพ่อคุณแม่ หรือผู้ญาติของตนเท่านั้น ยังรวมถึงผู้ที่มีพระคุณด้วย นวนิยายเรื่อง เหลื่อมไหม ลายหมอย ตอนนี้อาแปะไม่สบาย สมเกียรติดูแลอาแปะอย่างเอาใจใส่ แม้ว่าสมเกียรติกับอาแปะไม่ใช่ญาติกันจริงๆ แต่ก็มีความสัมพันธ์เสมือนเป็นญาติกัน ดังตัวอย่าง

“อาตู้”

ชายชราที่นอนอยู่บนเตียงผวกศีรษะขึ้นมองชายหนุ่มซึ่งนั่งตะกุ่มอยู่ที่โต๊ะเล็ก และร้องเรียกเบาๆ

“อาแปะต้องการอะไรหรือ” สมเกียรติถามพลางยื่นมือไปเปิดสวิตช์ไฟที่ผนัง ก่อนลุกขึ้นเดินมาหา

“ลื้อนั่งอยู่มืด ๆ ทำไม” ตาเฒ่าไม่ทำหลัก เลื่อนตัวขึ้นพิงผนังเตียงพร้อมกับส่งเสียงไอถี่ๆ

“อ้าวอยากให้อาแปะนอนหลับได้เต็มที่” ชายหนุ่มตอบอย่างเกรงใจ

“เด็กโง่” ชายชราดู “อ้วนอนมาทั้งชีวิตแล้ว นี่ไม่ใช่เวลาที่จะมัวมานอนอีกต่อไป หากเป็นเวลาทีควรจะตื่นขึ้นดู โลกต่างหาก”

“แต่อาแปะควรจะได้พักผ่อน” เขาแย้ง

“เหลวไหล” ผู้เฒ่าคู่ “อีกไม่นานอี๊วก็จะพักผ่อนไปตลอดกาลแล้ว”

“อาแปะยังไม่เป็นอะไรง่าย ๆ หรือ” สมเกียรติค้ำยันทั้งที่อดที่จะใจหาย
ไม่ได้

(เหลื่อมไหม ลายเหมย. 2551 : 190)

จากตัวอย่างที่ยกมาจะเห็นได้ว่า ความกตัญญูทวดเวตินั้นไม่จำเป็นว่าต้องเป็นญาติกันเท่านั้น อาจเป็นผู้เคยช่วยเหลือและมีบุญคุณกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แม้จะเล็กน้อยเพียงใดก็ตาม พวกเขาจะหาโอกาสตอบแทนบุญคุณกันเสมอ โดยไม่จำเป็นต้องตอบแทนเป็นข้าวของเงินทองเท่านั้น พวกเขาตอบแทนด้วยการกระทำคือการดูแลกันในยามเจ็บป่วย พุดจาปลอบใจกัน ก็นับเป็นการตอบแทนบุญคุณกันแล้ว

ความกตัญญูทวดเวติเป็นคุณธรรมสำคัญของชาวไทยเชื้อสายจีน ยึดมั่นโดยไม่จำเป็นว่าผู้มีพระคุณจะมีชีวิตอยู่หรือไม่ นวนิยายเรื่อง ลำไผทอง แม้ว่าพ่อของตั้งจะเสียชีวิตแล้ว แต่ความกตัญญูยังต่อเนื่องและเป็นสิ่งที่ ตั้งยังคงยึดมั่นอยู่เสมอ ดังตัวอย่าง

“ที่จริงแล้วห้องนั้นเป็นห้องทำงานเก่าของพ่อ ผมจะเก็บรักษาทุกอย่างไว้สภาพเดิม เหมือนสมัยที่พ่อยังมีชีวิตอยู่ มันเป็นที่ที่ควรจะให้ ความเคารพมากกว่าจะมีใครเข้าไปวุ่นวายไม่ว่าใครคนนั้นจะเป็นผมหรือตั้งก็ตาม”

(ลำไผทอง. 2551 : 256)

จากความที่ยกมาจะเห็นได้ว่า ความกตัญญูทวดเวติของชาวไทยเชื้อสายจีนที่มีต่อพ่อแม่ฝั่งรากลึกอยู่ในชีวิตของพวกเขาตลอดไป แม้พ่อแม่จะเสียชีวิตไปแล้วลูกก็ยังคงเก็บสิ่งของบางอย่างไว้เพื่อเป็นที่ระลึกถึงพ่อแม่ตลอดไป การเก็บสิ่งของของพ่อแม่ไว้หลังท่านเสียชีวิตก็เป็นการแสดงความกตัญญูต่อพ่อแม่วิธีหนึ่ง

3.5.3 ความขยันหมั่นเพียร

มีสำนวนจีนว่า ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น (有志者事竟成) สำนวนนี้สอนให้เป็นคนขยันหมั่นเพียร ในโลกนี้ไม่มีอะไรได้มาโดยเปล่า ต้องมีความขยัน ความตั้งใจ ฯลฯ จึงจะมีผลงานที่ดีออกมาได้

ขยัน เป็นคุณสมบัติของชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีนที่สืบมาตั้งแต่โบราณ ซึ่งติดตัวมาจากเมืองจีน เนื่องจากคนจีนที่อพยพมาจากเมืองจีนนั้นส่วนมากเป็นเพราะหนีความลำบากยากจน มาเพื่อหาทางทำมาหากินใหม่ที่เมืองไทย เมื่อเข้ามาถึงเมืองไทย มีแต่ตัวเปล่า ๆ ไม่มีต้นทุน ไม่มีใครให้พึ่งพาได้ มีแต่คุณสมบัติอันดีงามที่ติดตัวมาคือความขยัน จึงต้องอาศัยตัวเองเท่านั้น

นวนิยายเรื่อง ลอดลายมังกร ได้กล่าวถึง เหลียง สือพาณิชย์ เมื่อมาถึงเมืองไทยแรก ๆ ไม่มี

ที่อยู่ ไม่มีงาน ภาษาไทยก็พูดไม่ได้ อ่านไม่ออก ชีวิตลำบากมาก แต่เหลียงมีความขยัน ด้วยเหตุนี้เหลียงจึงเริ่มมีธุรกิจของตนเอง และค่อย ๆ ขยายจนธุรกิจมีขนาดใหญ่โต โดยใช้เวลาหลายสิบปี ระหว่างนี้ เหลียงไม่เคยหยุดสิ้นความขยันหมั่นเพียร ถูกหลานในครอบครัวเหลียงส่วนมากก็ได้รับความขยันจากเหลียง ดังตัวอย่าง

เมื่อปู่มาถึงเมืองไทยใหม่ ๆ นั้น อยู่ในลักษณะที่เรียกว่า “เสื่อผืนหมอนใบ” และเริ่มงานครั้งแรกด้วยการเป็นจับกังรับจ้างแบกกระสอบข้าวสารที่ทำน้ำราชาวส์ เคยมีคนถามว่าตอนนั้นปู่เหนื่อยมากไหม ปู่ตอบว่าเหนื่อย แต่ระหว่างความเหนื่อยกับความหิวนั้น ความเหนื่อยเป็นสิ่งที่พอจะอดทนได้ ส่วนความหิวยากที่จะทนอดไหว ปู่จึงยอมเหนื่อยดีกว่าจะยอมหิว

ปู่เป็นจับกังจนเก็บเงินได้พอสมควรจึงไปเช่าที่ปากตรอกแคบ ๆ แถวนั้น ตั้งแผงเล็ก ๆ ขายกาแฟ ...

ปู่ขายกาแฟอยู่ปีสองปีก็พอดีเกิดสงคราม ทหารญี่ปุ่นเข้ามาเต็มบ้านเต็มเมือง บรรดาคนจีนใหม่ที่เรียกกันว่าซิงต้ง ถูกเพ่งเล็งหาว่าเป็นสายลับของจีน คณะชาติที่ถูกส่งเข้ามาก่อวินาศกรรม หรือสอดแนมความเคลื่อนไหวของญี่ปุ่นในเมืองไทย... ปู่ถูกจับถูกสอบสวนหลายครั้ง จนต้องหนีไปอาศัยคนรู้จักกันอยู่ที่อำเภอดำเนินสะดวก ตอนเช้าปู่จะพายเรือขายกาแฟ ตกบ่ายจากลี้ภัยก็เก็บผักตบชวาหรือช้อนแห่นไปเลี้ยงหมูเลี้ยงเป็ด จนมีเงินก้อนหนึ่ง

(ลวดลายมังกร. 2551 : 8-9)

จากตัวอย่างดังกล่าวเห็นได้ว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนเป็นคนที่ไม่ยอมแพ้ชีวิตง่าย ๆ ไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้น ก็ยังเข้มแข็งและขยันทำงานอยู่เสมอ และหางานทำไปเรื่อย ๆ และเก็บเงินไปเรื่อย ๆ เพื่อให้ชีวิตดีขึ้น คนจีนที่อพยพมาเมืองไทยในยุคนี้ส่วนใหญ่ได้กลายเป็นเศรษฐี ในยุคปัจจุบันไม่ใช่เพราะเหตุอื่น แต่เป็นเพราะมีความขยันหมั่นเพียร

นวนิยายเรื่อง ซิงต้ง ตอนที่เจี่ยทำงานเชือดไก่ เขาทำงานอย่างขยันขันแข็ง ไปทำงานแต่เช้า ดังตัวอย่าง

“แล้วนั่นจะรีบไปไหนแต่เช้า”

แกถามด้วยความประหลาดใจ

“ไปทำงานครับ”

“ขยันดี”

เจ้าของร้านซ่อมนาฬิกาชมพลางเอ่ยชวน

“เข้ามากินน้ำเต้าหู้กันก่อนไหม”

“ไม่เป็นไรครับ”

เด็กหนุ่มปฏิเสธทั้งที่เริ่มรู้สึกหิว

“ผมจะรีบไปทำงาน”

(ซิงต้ง. 2551 : 41)

จากตัวอย่างที่ยกมาจะเห็นได้ว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนเอาใจใส่ในงานที่ตนเองรับผิดชอบ ทำงานด้วยการไปทำงานแต่เช้า แม้จะหิวข้าวและมีคนชวนกินก่อนไปทำงานแต่เขาก็เลือกที่จะไปทำงานแต่เช้ามากกว่า ความขยันจะเป็นคุณสมบัติของชาวไทยเชื้อสายจีน ซึ่งจะทำให้ชาวไทยเชื้อสายจีนประสบความสำเร็จในเวลาต่อมา

นวนิยายเรื่อง เหลื่อมไหม ลายหมอย ได้เล่าถึงประสบการณ์ชีวิตของตัวละคร พิซิต บุญชัย และสมเกียรติ สามคนต่อสู้กับความยากลำบากและโชคชะตาชีวิตต่าง ๆ ในนวนิยายเรื่อง เหลื่อมไหม ลายหมอย จะมีถ้อยคำต่าง ๆ ที่กระตุ้นให้ผู้อ่านมีความเข้มแข็งและอดทนเพื่อต่อสู้กับโชคชะตาชีวิต อย่างเช่นป่าเงินคุยกับบุญชัย ดังตัวอย่าง

“เอานิทานเรื่อง ‘เฝ้าต้นไม้คอยกระต่าย’ ก็แล้วกัน” เกบอกและลงมือเล่าช้า ๆ “ในสมัยโบราณ มีกระต่ายคอหักตาย ชาวนาเห็นดังนั้นก็ไม่เป็นอันไถนาได้แต่เฝ้าคอยให้กระต่ายวิ่งมาชนต้นไม้”

“ซึ่งก็คงไม่มีกระต่ายที่โหนวิ่งมาชนต้นไม้อีกเป็นแน่” ชายหนุ่มพูดยิ้ม ๆ “ใช่” หญิงชราพยักหน้า “นิทานเรื่องนี้สอนว่า โชคกลางเป็นเรื่องเลื่อนลอยและไม่ได้เกิดขึ้นได้ดังใจทุกครั้ง ความขยันขันแข็งต่างหากที่อยู่กับตัวเรา และใช้สอยมันได้ตลอดเวลา... ถ้ามันแต่งมือองเท้า หวังได้อะไรง่าย ๆ ก็จะเป็นเหมือนชาวนาที่นั่งเฝ้าต้นไม้คอยให้กระต่ายวิ่งมาชน”

(เหลื่อมไหม ลายหมอย. 2551 : 60)

จากความที่ยกมาซึ่งเป็นคำสั่งสอนที่สืบทอดมาจากโบราณ จะทำให้รู้ว่า เราต้องพยายามต่อสู้กับชีวิต ไม่ใช่เฝ้ารอคอยให้โอกาสมาถึงและทางแก้ปัญหาคือความเข้มแข็งและอดทน จึงจะชนะได้ ความขยันและความอดทนเป็นคุณสมบัติภายในตัวของชาวไทยเชื้อสายจีนที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ

3.5.4 ความประหยัด

ความประหยัดเป็นคุณธรรมที่ดั่งามอย่างหนึ่งของชาวไทยเชื้อสายจีน ความประหยัดมีประโยชน์ต่อสังคมและประชาชนด้วยดัง เช่นการประหยัดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ จะช่วยให้เราเก็บทรัพยากรได้เป็นจำนวนมากขึ้น ทำให้เราเป็นคนที่รู้จักจัดการชีวิตโดยไม่สิ้นเปลืองไม่ฟุ่มเฟือย

นวนิยายเรื่อง ลอดลายมังกร เหลียง ลือพาณิชย์ เป็นคนที่มีนิสัยประหยัด แม้ในช่วงปลายของชีวิตเหลียงจะร่ำรวยเป็นเศรษฐีแล้ว แต่ก็ไม่ได้ทิ้งคุณสมบัตินี้ไป เขามีเงินมาก แต่ก็ไม่ใช่จ่ายโดยไม่ได้อวางแผนการ จะไม่ใช่เงินในสิ่งที่ไม่จำเป็น เหลียงจึงคิดว่าเสื้อผ้าไม่ใช่เรื่องสำคัญเขาจึงแต่งตัวแบบง่าย ๆ ดังตัวอย่าง

ปูเป็นคนเรียบ ๆ ง่าย ๆ มาแต่ไหนแต่ไร สมัยก่อนเคยเป็นเช่นไร สมัยนี้ก็เป็นอย่างนั้น...ตั้งแต่ฉันจำความได้ ก็เห็นปูแต่งตัวด้วยเสื้อแขนสั้นหลวม ๆ สีขาวสะอาด กางเกงสีครีมรีดเรียบกริบ ต่อไปงานสำคัญปูถึงจะผูกเนกไทใส่เสื้อนอกสีเทาตัวโปรด

(ลวดลายมังกร. 2551 : 93)

จากตัวอย่างดังกล่าวเห็นได้ว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนที่เคยยากจนมาก่อน จึงรู้ว่าสิ่งที่ได้มาในปัจจุบันนั้นมันไม่ใช่เรื่องง่าย ต้องผ่านความยากลำบากหลายอย่าง ต้องอดทนอยู่ตลอด ถึงจะได้สิ่งดี ๆ กลับมา เพราะฉะนั้นคนที่เคยสู้ชีวิต คนที่มีประสบการณ์ จึงจะรู้คุณค่าของชีวิต และรู้คุณค่าของทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้ จึงใช้ชีวิตอย่างประหยัด

ความประหยัดจึงเป็นสิ่งที่ชาวไทยเชื้อสายจีนที่เข้ามาแบบเสื้อผืนหมอนใบต้องปฏิบัติบ่อย ๆ นวนิยายเรื่อง ซิงตึ้ง ตัวละครหงม้อกับอาซิม ต้องหุงข้าวและกินอยู่อย่างประหยัด เนื่องจากความยากจน ดังตัวอย่าง

“เฮ้นนี่มีอะไรกินบ้าง”

เจี่ยเปลี่ยนเรื่องพร้อมกับเบนสายตาไปทางอื่น

“ไม่มีอะไรเลย”

หงม้อตอบ

“อ้าวทำไมล่ะ”

“อาซิมเกรงว่าเธอจะซื้อพะหมี่มาอีก ก็เลยยังไม่ให้มันหุงข้าว เพราะไม่อย่างนั้นจะกินกันไม่หมด”

เด็กหนุ่มหนึ่งไปนิดหนึ่ง

“ฉันมีเงินอยู่เท่านี้”

เขาคำวักชนบัตรใบละยี่สิบกับเหรียญบาทอีกสองอันจากกระเป๋ากางเกงส่งให้เด็กสาว

“เธอเอาไปซื้ออะไรมาให้อาซิมกับตัวเธอเองกินก็แล้วกัน”

“แล้วเธอล่ะ”

เด็กสาวซ่อนสายตาขึ้นมองเขา

“ฉันไม่นึกหิวอะไรทั้งนั้น”
 “ถึงไม่หิวก็ควรจะต้องกินอาหารบ้าง”

(ชิงต้ง. 2551 : 50-51)

จากตัวอย่างที่ยกมาเห็นได้ว่า ความยากจนทำให้ชาวไทยเชื้อสายจีนต้องมีชีวิตอย่างประหยัด โดยประหยัดทั้งเงินและประหยัดทั้งอาหารการกิน การใช้ชีวิตแบบประหยัดของชาวไทยเชื้อสายจีนได้สืบทอด ๆ กันมาจนถึงลูกหลานในปัจจุบัน

นวนิยายเรื่อง ลำเกาทอง ก็กล่าวถึงชาวไทยเชื้อสายจีนที่จะสั่งสอนให้รู้จักการประหยัดอย่างเช่นครอบครัวของตั้งร่ำรวยได้ในวันนี้ ก็เพราะเมื่อก่อนตั้งได้ประหยัดเก็บเงินไว้ค้าขายดังตัวอย่าง

“จริงหรืออะแม่” เขาหันไปทางมารดา “เป็นไปไ้หรืออะที่คนเราจะรวยได้ด้วยการซื้อเสื้อผ้าเก่า ๆ”

“ได้ซิจ๊ะ” มารดายืนยัน “นอกจากความมานะอดทนและความอดทนแล้ว กังยังรู้จักคอยเก็บเล็กผสมน้อย นำเงินที่ได้จากการซื้อขายเสื้อผ้าพวกนั้นไปลงทุนในกิจการอื่นอย่างค่อยเป็นค่อยไปจนแตกดอกออกช่อแบบที่ตั้งเห็นอยู่ไงละจ๊ะ”

(ลำเกาทอง. 2551 : 31)

จากตัวอย่างที่ยกมาเห็นได้ว่า ความประหยัดจะช่วยให้เรารวยได้ ซึ่งชาวไทยเชื้อสายจีนรู้จักความประหยัดเก็บเงิน จึงมีเงินทองไปลงทุน ความประหยัดเป็นคุณธรรมที่ดั่งใจของชาวไทยเชื้อสายจีน เป็นคุณสมบัติของชาวไทยเชื้อสายจีนที่สามารถประสบความสำเร็จ จนถึงปัจจุบัน ชาวไทยเชื้อสายจีนยังมีชีวิตแบบความประหยัด ไม่ว่าจะเป็นคนที่ยากจนหรือคนที่เป็นนักธุรกิจที่มีเงินมหาศาล เป็นเศรษฐี ต้องรู้จักใช้ชีวิตอย่างประหยัดและพอเพียง

3.6 วัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีน

ชาวจีนที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย นอกจากจะมีฝีมือด้านต่าง ๆ ติดตัวมาด้วยแล้ว สิ่งที่จะหำ้นำเข้ามาด้วยไม่ได้ก็คือวัฒนธรรม รวมทั้งความเชื่อ ประเพณีในเทศกาลต่าง ๆ แม้กระทั่งในด้านการแต่งกายและอาหารการกินก็ไม่ยกเว้น ชาวจีนอพยพได้นำวัฒนธรรมที่ตัวเองดำเนินมานานในบ้านเกิดเมืองนอนของตัวเองเข้ามาทำตามและดำเนินต่อไป และยังสามารถสืบทอดวัฒนธรรมเหล่านี้ให้แก่ลูกหลานของตัวเองดำเนินต่อไป แม้ชาวไทยเชื้อสายจีนได้รักษาประเพณีวัฒนธรรมของตนได้เป็นอย่างดี แต่การผสมผสานระหว่างสองวัฒนธรรมคือ วัฒนธรรมจีนและ

วัฒนธรรมไทย อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในนวนิยายของ ประภัสสร เสวิกุล ได้สะท้อนสิ่งเหล่านี้ให้เราเห็นได้อย่างชัดเจน ดังต่อไปนี้

3.6.1 ระบบความเชื่อ

ความเชื่อ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่สืบทอดกันมา ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลหรือกลุ่มชนที่มีต่อสิ่งต่างๆ โดยไม่คำนึงถึงเหตุผลหรือพื้นฐานความเป็นจริง ฉะนั้นความเชื่อจึงมีขอบเขตกว้างขวางมากไม่เพียงแต่จะหมายถึงความเชื่อในพิธีกรรม วัฒนธรรม คติ วิญญาณทั้งหลาย ภูตผี คาถา อาคม โขลกต่าง ๆ เป็นต้น แต่ยังคงรวมถึงปรากฏการณ์ธรรมชาติที่มนุษย์ยอมรับนับถือ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสอดคล้องของสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น

3.6.1.1 ความเชื่อฮวงซุ้ย

ธรรมเนียมจีน เมื่อคนเสียชีวิต ชาวจีนจะไม่นิยมเผาศพ ส่วนใหญ่จะฝังศพ โดยสร้างฮวงซุ้ย ซึ่งในธรรมเนียมคนจีนถือเป็นเรื่องสำคัญ ชาวจีนเชื่อว่าถ้าสร้างฮวงซุ้ยได้ดี จะสามารถช่วยลูกหลานเจริญรุ่งเรืองได้ในอนาคต ดังที่ในเรื่อง ลอดลายมังกร เหลียงตั้งใจสร้างฮวงซุ้ยของตระกูลดังตัวอย่าง

“ปลงมือสร้างฮวงซุ้ยสำหรับตระกูลเรา เร็วกว่าที่ตั้งใจไว้เดิม...อานรินด์ร์ เป็นคนออกแบบก่อสร้างด้วยตัวเอง มีเก็งเงินหลังใหญ่ที่สั่งให้ช่างที่เจียงไฮ้สร้าง ขึ้น แล้วถอดมาประกอบภายหลัง ตึกดาหินร่วมร้อยตัว สวนดอกไม้และลำธารที่ ลัดเลาะไปตามเนินเขา แม้มูลค่าของฮวงซุ้ยแห่งนี้จะไม่ถึงร้อยล้านบาทอย่างที่ หนังสือพิมพ์ลงข่าว แต่ปู่ก็ไม่ยอมบอกว่าหมดค่าก่อสร้างไปเท่าไร”

(ลอดลายมังกร. 2551 : 48)

จากตัวอย่างที่ยกมาเห็นได้ว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนมีความเชื่อในเรื่องฮวงซุ้ยมาก ถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญ ซึ่งเชื่อว่า ฮวงซุ้ยที่ดีไม่เพียงแต่ดีต่อคนที่ตายไปแล้ว ยังเกี่ยวข้องกับอนาคตของลูกหลาน คนที่มีฐานะดี ๆ ยังจะสร้างฮวงซุ้ยที่หรูหราขึ้นมาเพื่อแสดงให้เห็นว่า คนในตระกูลนี้ไม่ ยังมีชีวิตอยู่ หรือเสียชีวิตไปแล้ว ที่อยู่อาศัยต้องพอ ๆ กัน บางคนยังมีความคิดว่า เงินและของดี ๆ ที่ยังไม่ทันใช้ในตอนที่ยังมีชีวิตอยู่ ก็เอาไปใช้บนสวรรค์แทน เพราะฉะนั้นจะสร้างฮวงซุ้ยให้สวยหรูยิ่งขึ้น

3.6.1.2 ความเชื่อเรื่องการไหว้เจ้า

นวนิยายของ ประภัสสร เสวิกุล ได้สะท้อนระบบความเชื่อของชาวไทยเชื้อสายจีนให้เห็นอย่างชัดเจน ชาวจีนอพยพแม้จะใช้ชีวิตอยู่ต่างแดนแต่ก็ไม่ได้ละทิ้งความเชื่อความศรัทธาของตัวเอง

ทั้งในด้านการสั่งสอนลูกหลาน การนับถือศาลเจ้า การเซ่นไหว้บรรพบุรุษ ความเชื่อเหล่านี้ได้รับการรักษาไว้เป็นอย่างดี นวนิยายเรื่อง ซิงตึ้ง พ่อแม่เจี่ยได้สอนเจี่ยเช่นไหว้ศาลเจ้านับถือเทวดามาตั้งแต่เล็ก ๆ ดังตัวอย่าง

เด็กหนุ่มอดที่จะคิดถึงสมัยที่เขายังเล็ก ๆ เมื่อแม่พาเขาไปทำบุญที่ศาลเจ้าในวันตรุษวันสารทไม่ได้ ภาพของผู้หญิงในวัยสาวที่จุกฐูปกำใหญ่ส่งให้เด็กชายตัวเล็ก ๆ ปรากฏขึ้นในความคิดคำนึง

“เจี่ยไหว้เจ้าในศาลทุกองค์ แล้วค่อยออกไปไหว้ฟ้าดินข้างนอก อย่าลืมไหว้พี่ม่าด้วย จะได้นำข่าวขึ้นไปบอกบนสวรรค์”

“ไหว้ว่ายังงัยบ้างอะ”

เขาเงยหน้าขึ้นถาม

“ก็อย่างที่เคยไหว้ ขอให้ท่านช่วยให้อยู่ดีมีสุข เรียนหนังสือเก่ง ๆ อย่าเจ็บอย่าไข้”

“ไหว้เพื่อพ่อด้วยได้ไหม”

“ได้ซิ”

แม่โบกมือไล่ควันธูป

“เจี่ยจะขออะไรให้พ่อล่ะ”

“ขอให้พ่อมีโชคมีลาภเยอะ ๆ ไม่กินเหล้าเมามาวย และพาผมกับแม่ไปกินอะไรอร่อย ๆ บ่อย ๆ”

“เจี่ยต้องขอให้พ่อมีสุขภาพที่ดี และปลอดภัยจากอันตรายต่างๆ ด้วย”

(ซิงตึ้ง. 2551 : 205)

จากตัวอย่างที่ยกมาจะเห็นได้ว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนนับถือศาลเจ้าเชื่อว่า เทวดาที่สวรรค์จะสามารถนำโชคดีโชคลาภต่างๆ มาสู่ครอบครัวและตนเองขอความอยู่ดีกินสุขจากเทวดา และขอให้มีความสุขภาพดี ชาวไทยเชื้อสายจีนปลูกฝังความเชื่อความศรัทธาแบบนี้ให้ลูกหลานตั้งแต่เล็ก ๆ พวกเขาจึงรักษาความเชื่อและประเพณีของตนได้เป็นอย่างดี

นวนิยายของ ประภัสสร เสวิกุล ได้สะท้อนภาพระบบความเชื่อชาวไทยเชื้อสายจีนที่ติดตัวพวกเขาเข้ามาอยู่ในประเทศไทย ซึ่งไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปมากนัก ความเชื่อแบบดั้งเดิมของชาวจีนยังคงได้ดำเนินในหมู่ชาวไทยเชื้อสายจีนต่อไปชั่วลูกหลาน ในขณะที่เดียวกันก็มีการผสมผสานกับวัฒนธรรมไทยไปพร้อมๆ กัน แต่ชาวไทยเชื้อสายจีนเหล่านี้ได้รักษาความเชื่อของจีนได้อย่างดีและมีการสืบทอดให้ลูกหลานของตนให้ทำตามความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณีต่อไป

3.6.2 การแต่งกายของชาวไทยเชื้อสายจีน

ชาวจีนอพยพได้นำวัฒนธรรมการแต่งกายแบบจีนเข้ามาในประเทศไทยด้วย ชาวจีนอพยพก็ยังคงแต่งกายแบบคนจีน ใส่เสื้อแบบจีน โดยเฉพาะคนที่มีฐานะและผู้สูงอายุ เพราะคนพวกนี้ได้รับอิทธิพลของวัฒนธรรมจีนมากกว่าคนรุ่นหลังและคนทั่วไป

นวนิยายเรื่อง ชิงต้ง ได้สะท้อนให้เห็นถึงการแต่งกายของชาวไทยเชื้อสายจีน ตัวละครซ่าปอกงได้สวมเสื้อกุยเฮงและกางเกงแพรจีนสีดำซึ่งเป็นเสื้อแบบจีนอย่างเห็นได้ชัด ดังตัวอย่าง

ผู้มาเยือนหยุดยั้งที่เชิงบันไดและเงยหน้าขึ้นมองชายชราผมขาว โพลน
รูปร่างผ่ายผอม สวมเสื้อกุยเฮงสีขาว และกางเกงแพรจีนสีดำที่ก้าวลงบันไดมา
(ชิงต้ง. 2551 : 71)

จากความที่ขกมาจะเห็นได้ว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนคนรุ่นเก่านิยมใส่ชุดตามแบบจีน ทั้งสวมเสื้อกุยเฮงและกางเกงแพรจีน ความเป็นลักษณะจีนของเสื้อเสียง ชาวไทยเชื้อสายจีนยังรักษาวัฒนธรรมจีนอย่างดี ใส่ชุดแบบจีนไม่ว่าจะเป็นคนรุ่นไหนก็ตาม

นวนิยาย เรื่อง กุหลาบจีน กล่าวถึงผู้หญิงชาวไทยเชื้อสายจีนบางคนชอบใส่ชุดแบบจีน ได้แสดงวัฒนธรรมจีน กล่าวถึงตัวละครหลินเจียใส่ชุดกระโปรงแบบจีน ดังตัวอย่าง

หญิงสาวในชุดกระโปรงยาวติดกันแบบจีน เสื้อคอตั้งแขนกุด ตัดเย็บอย่าง
ประณีตด้วยผ้าไหมเนื้อดีสีแดงสด เยื้องกรายผ่านหมั่นกพนันในคาสีโนอันใหญ่โต
หรรหาคด้วยท่าทางประหนึ่งนางพญา ก่อนจะหยุดอยู่ที่โต๊ะ ไบ้กเกอร์มุมห้องที่มี
สุภาพบุรุษต่างวัยล้อมวงอยู่

(กุหลาบจีน. 2549 : 78)

จากตัวอย่างที่ขกมาแสดงให้ผู้อ่านได้เห็นถึงลักษณะการแต่งกายตามแบบหญิงจีน ชาวไทยเชื้อสายจีนได้รักษาวัฒนธรรมของคนจีนไว้ได้เป็นอย่างดี การแต่งกายของชาวไทยเชื้อสายจีนแบบดั้งเดิมยังคงนิยมในหมู่มุคนผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก แต่ด้วยอิทธิพลของวัฒนธรรมของชาติอื่นที่มีต่อคนรุ่นหลังของชาวไทยเชื้อสายจีน การแต่งกายของชาวไทยเชื้อสายจีนรุ่นหลังจึงเปลี่ยนแปลงไปจากชาวไทยเชื้อสายจีนรุ่นเก่า

3.6.3 อาหารการกินของชาวไทยเชื้อสายจีน

ชาวจีนที่อพยพเข้ามาอาศัยในประเทศไทยได้นำเอาวัฒนธรรมจีนดั้งเดิมเข้ามาอาศัยอยู่ด้วยเกือบทุกๆ ด้าน รวมทั้งอาหารการกินด้วย ซึ่งการใช้ตะเกียบกับการกินชาคือการนิยมมากของชาวไทยเชื้อสายจีน

3.6.3.1 การใช้ตะเกียบ

ชาวไทยเชื้อสายจีนมักจะใช้ตะเกียบในการรับประทานอาหารซึ่งเป็นวิธีการรับประทานอาหารแบบดั้งเดิมของคนจีน ชาวจีนอพยพได้สืบวิธีการนี้มาได้เป็นอย่างดี นวนิยาย เรื่อง ซิงต้ง อาซิมที่ใช้ตะเกียบในการกินข้าว ดังตัวอย่าง

“อาซิมรับตะเกียบมาถือและค่อย ๆ พูยข้าวเข้าปาก”

(ซิงต้ง. 2551 : 54)

จากตัวอย่างที่ยกมาจะเห็นได้ว่า วิธีการกินอาหารของชาวไทยเชื้อสายจีนยังคงใช้วิธีการกินแบบจีนอยู่คือ ใช้ตะเกียบในการรับประทานอาหาร

3.6.3.2 การดื่มน้ำชา

นอกจากชาวไทยเชื้อสายจีนใช้ตะเกียบกินข้าวแล้ว ชาวไทยเชื้อสายจีนก็นิยมดื่มชาจีน นวนิยายเรื่อง ลอดลายมังกร เหลียงต้องกินน้ำชาตลอดทั้งวัน จึงมีอุปกรณ์การกินน้ำชาวางไว้บนโต๊ะ ดังตัวอย่าง

ที่ขาดเสียมิได้คือป้านและถ้วยน้ำชา กับกระติกน้ำร้อนของจีนแดงที่พันด้วยต้นกกหรือต้นหญ้าแห้ง บนฝาผนังด้านหลังประดับด้วยภาพทิวทัศน์เมืองจีน ซึ่งประกอบขึ้นจากเศษหินและเปลือกหอยบานใหญ่ในกรอบไม้มะเกลือสลัก ลาดลายแบบจีน...

(ลอดลายมังกร. 2551 : 92)

จากตัวอย่างที่ยกมาเห็นได้ว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนมีวิธีการดื่มน้ำชาตามแบบของโบราณจีนไม่เคยเปลี่ยนแปลง คือ ใช้อุปกรณ์การกินชา ซึ่งมีกระติกน้ำร้อนใส่ใบชา ใช้ดื่มได้ตลอดเวลา วัฒนธรรมจีนที่สืบทอดจากประเทศจีน และการดื่มน้ำชาเป็นความนิยมอย่างหนึ่งของชาวไทยเชื้อสายจีน

นวนิยายเรื่อง ซิงต้ง มีกล่าวถึงอยู่บนถนนเขาวราชมีโรงน้ำชาเปิดอยู่หลายแห่ง ดังตัวอย่าง

“เสี่ยวห่องไปมีเรื่องที่โรงน้ำชา กำลังสั่งเลี้ยงกันใหญ่ ฉันกลัวว่าจะถูกคนคุมมันรุมบ้อมเอา”

“โรงน้ำชาที่ไหนครับ”

เจียร์อู่ถาม

(ซิงต้ง. 2551 : 226)

จากความที่ยกมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ร้านน้ำชาคือสถานที่ที่ดื่มชาโดยเฉพาะสำหรับชาวไทยเชื้อสายจีน การตั้งร้านน้ำชาอยู่บนถนนเขาวราชเพื่อบริการคนไทยเชื้อสายจีนซึ่งมีชุมชนอยู่หลายแห่ง

นวนิยายเรื่อง เหลื่อมใหม่ ลายเหมย เมื่อบุญชายกับวันหนีไปกินชาที่โรงน้ำชา ดังตัวอย่าง
 “คุณบุญชาย รับน้ำชาอีกถ้วยมั๊ยคะ”
 วันหนีถามด้วยความห่วงใย
 “ผมพอนแล้ว” ชายหนุ่มสั่งศิระะ และทำท่าเหมือนไม่อยากจะพูดคุย
 อะไรกับใคร

(เหลื่อมใหม่ ลายเหมย. 2551 : 149)

จากความที่ยกมาเห็นได้ว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนนิยมดื่มน้ำชาเป็นอย่างมาก มีร้านสำหรับการดื่มชาโดยเฉพาะ การดื่มน้ำชาจึงเป็นวัฒนธรรมที่มีลักษณะเฉพาะของชาวจีน ชาวไทยเชื้อสายจีนในเมืองไทยได้รักษาวัฒนธรรมการดื่มน้ำชาแบบจีนได้เป็นอย่างดี

3.6.4 การผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมจีนและวัฒนธรรมไทย

ชาวจีนที่อพยพเข้ามาประเทศไทย ถึงแม้ว่าบางคนมาแบบเสื่อผืนหมอนใบ แต่ก็ยังคงรักษาวัฒนธรรมของจีน ซึ่งในเวลาต่อมาได้มีการผสมผสานวัฒนธรรมจีนกับวัฒนธรรมไทยได้อย่างกลมกลืนจนกลายเป็นวัฒนธรรมส่วนหนึ่งของไทย พร้อมกับมีอิทธิพลต่อลูกหลานของชาวไทยเชื้อสายจีนและสังคมไทยหลาย ๆ ด้าน

3.6.4.1 การนับถือพุทธศาสนาและการไหว้เจ้า

นวนิยายเรื่อง ซิงต้ง ชาวไทยเชื้อสายจีนสะท้อนภาพการนับถือพุทธศาสนา การทำบุญตักบาตร การสร้างวัดตามชนบทประเพณีของคนไทยด้วย ในขณะที่เดียวกันก็ยังคงนับถือศาลเจ้าของตัวเองอยู่ ดังนั้นบนถนนเขาวราชจึงมีวัดและศาลเจ้าอยู่คู่กันไป มีพระภิกษุบิณฑบาตตามถนน ชาวไทยเชื้อสายจีนทำบุญตักบาตร สร้างวัดตามความเชื่อของชาวไทยไปด้วย ดังตัวอย่าง

พระภิกษุชราที่เดินประคองบาตรในอาคารสำรวมคู้ตักกันกับภาพของ
 คนงานหนุ่มลกรรจ์ที่แบกหม้อน้ำและทั้งตัวไว้บนบ่า ครึ่งวิ่งครึ่งเดินเท็งๆ หรือ
 กลุ่มเด็กนักเรียนตัวเล็กๆ ในเครื่องแบบสะอาดสะอาดอันยืนรอรถประจำทางที่จะ
 นำพวกเขาไปสู่โรงเรียน ขณะที่ชายแก่ขี้เฒ่าที่นอนตัวคอรุ่มริมทางเดินสะอื้นด้วย
 ด้วยความตกใจ เมื่อเจ้าของร้านทองเปิดประตูเหล็กก็ค้อออกมาสาดน้ำรดต้นไม้ใน
 กระถางมังกรสีทองใบใหญ่ที่ตั้งอยู่หน้าร้าน

(ซิงต้ง. 2551 : 40-41)

จากความที่ยกมาเห็นได้ว่า บนถนนเขาวราชนั้นเต็มไปด้วยชาวจีนและการค้าขายที่เจริญรุ่งเรือง ขณะเดียวกันก็มีพระสงฆ์ออกบิณฑบาตในยามเช้า แสดงให้เห็นว่าในกลุ่มชาวไทยเชื้อสายจีนเหล่านี้มีการทำบุญตักบาตรเลี้ยงพระตามความเชื่อของคนไทย ชาวจีนอพยพกลุ่มแรก ๆ

ไม่ได้นับถือศาสนาอะไร แต่ชาวไทยเชื้อสายจีนลูกหลานของพวกเขา นับถือศาสนาพุทธของไทยไป ด้วย การผสมผสานของทั้งสองวัฒนธรรมได้แสดงไว้ในนวนิยายที่เห็นอย่างชัดเจน

3.6.4.2 การตั้งชื่อภาษาไทยและภาษาจีน

การผสมผสานวัฒนธรรมของทั้งสองชนชาติเป็นไปอย่างเป็นธรรมชาติ ชาวไทยเชื้อสายจีนมีการตั้งชื่อภาษาจีนและชื่อภาษาไทยคู่กันไป อย่างเช่น นวนิยาย เรื่อง เหลื่อมไหม ลายเหมย ตัวละครชื่อสมเกียรติเป็นชื่อภาษาไทย และภาษาจีนชื่ออาตุ๋ ซึ่งชื่อนี้คนที่มิเชื้อสายจีนใช้เรียกกัน ดังตัวอย่าง

“อาตุ๋”

ชายชราที่นอนอยู่บนเตียงผวกศีรษะจี่นมองชายหนุ่มซึ่งนั่งตะกุ่มอยู่ที่โต๊ะเล็ก และร้องเรียกเบาๆ

“อาแปะต้องการอะไรหรือ” สมเกียรติถามพลางยื่นมือไปเปิดสวิทช์ไฟที่ผนัง ก่อนลุกขึ้นเดินมาหา

(เหลื่อมไหม ลายเหมย. 2551 : 190)

จากตัวอย่างที่ยกมาจะเห็นได้ว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนปกติจะมีสองชื่อ คือชื่อไทยกับชื่อจีน สำหรับชื่อจีนอาจจะใช้ที่บ้านหรือกับคนที่รู้จักและเป็นชาวไทยเชื้อสายจีนเช่นกันที่จะใช้เรียกกัน ในนวนิยายเรื่อง ซิงต้ง ตั้งละครหงม้อก็มีทั้งชื่อภาษาจีนและภาษาไทย ดังตัวอย่าง

“ฉันได้ยินอาซิมเรียกเธอว่าหงม้อ”

เขาเปลี่ยนเรื่องสนทนา

“นั่นเป็นชื่อจีน...”

หล่อนทำหน้าตาเบื่อหน่าย

“แต่ฉันไม่เคยนึกชอบมันเลย”

“ถ้าอย่างนั้นเธอคงมีชื่อไทยด้วย”

“ใช่ ชื่อวาทีนี่”

สีหน้าของหล่อนค่อยเข้มขึ้นขึ้น

“แปลว่าอะไร”

เขาวางมือจากการจุดจี้โคลนมานั่งขัดสมาธิอยู่บนน้ำหล่อน

“นักดนตรี”

(ซิงต้ง. 2551 : 19)

จากความที่ยกมาจะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมไทยเข้าสู่วัฒนธรรมจีนซึ่งลูก ๆ ชาวไทยเชื้อสายจีนมีทั้งชื่อไทยและชื่อจีน แล้วใช้ตามที่ตัวเองชอบ สำหรับหงม้อไม่ชอบใช้ชื่อจีน ชอบชื่อไทย

มากกว่า ดังที่บอกความหมายชื่อได้ว่าวาทีนี้ แปลว่านักดนตรี ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนเริ่มยอมรับวัฒนธรรมไทยแล้ว และยังรักษาวัฒนธรรมจีนไปด้วย

3.6.4.3 การใช้ภาษาไทยและภาษาจีน

การที่วัฒนธรรมทั้งสองประเทศผสมผสานได้สำเร็จ ภาษาจะเป็นเครื่องมือที่ทำหน้าที่อยู่ระหว่างวัฒนธรรมทั้งสองประเทศ นวนิยายเรื่อง ซิงต้ง เล่าถึงตอนที่เจี่ยบงน้อยที่ห้องพักบนชั้นสองของตึกแถวในตรอกสำเพ็ง หลังจากคุยเรื่องการใช้อาวุธแล้ว นายอดให้เจี่ยเข้าไปบ่อนก่อนในคืนนั้น เขาเองจะตามเข้าไปตอนดึก เจี่ยจึงไปก่อน และเห็นป้ายภาษาจีนและภาษาไทยด้วย ดังตัวอย่าง

เจี่ยยืนอยู่ที่ประตูทางเข้าที่มีแผ่นป้ายภาษาไทยและภาษาจีนเขียนด้วยลายมือห้วนๆว่า “ยินดีต้อนรับสุภาพชน” และ “ห้ามพกอาวุธ” เด็กหนุ่มมองดูผู้คนที่ทยอยก้าวออกมาจากลิฟต์ ซึ่งวิ่งขึ้นลงด้วยสายตาที่เฉยเมย
(ซิงต้ง. 2551 : 107)

จากตัวอย่างที่ยกมาสังเกตได้ว่าแผ่นป้ายเขียนไว้มีทั้งภาษาไทยและภาษาจีนซึ่งทำหน้าที่สื่อความหมายต่อคนที่เป็นลูกค้าของบ่อนในขณะเดียวกัน ป้ายที่รวมสองภาษานี้สะท้อนให้เห็นว่าคนที่อยู่ในพื้นที่นั้นสามารถอ่านได้ทั้งสองภาษา เป็นสิ่งที่พิสูจน์ได้ว่าวัฒนธรรมจีนกับวัฒนธรรมไทยผสมผสานกันได้มากมายหลายด้าน

นวนิยายเรื่อง เหลื่อมใหม่ ลายเหมย เมื่อบุญชัยกลับบ้าน บ้านของเขาก็มีป้ายชื่อเขียนทั้งภาษาไทยและจีน ดังตัวอย่าง

บุญชัย คล่องการกำ ก้าวลงจากรถสามล้อที่หน้าตลาด ชายหนุ่มเมยหน้าขึ้นมองตึกแถวสองชั้นครึ่งตึกครึ่งไม้เก่า ๆ ตรงมุมถนน ก่อนจะลดสายตาหยุดอยู่ที่ป้ายชื่อ “เอี้ยวไซ้” ที่ตัวหนังสือภาษาจีนสีทองบนพื้นไม้สีอำมหันมองไปตามกาลเวลา ชายหนุ่มเดินช้า ๆ ไปที่ประตูไม้ ซึ่งคล้องโซ่เหล็กและกุญแจเงินคอกใหญ่ด้วยท่าทางที่ประหลาดใจ

(เหลื่อมใหม่ ลายเหมย. 2551 : 49)

จากความที่ยกมาแสดงให้เห็นถึงชาวไทยเชื้อสายจีนแม้ว่าที่อยู่ในประเทศไทย แต่ก็ยังรักษาเก็บไว้วัฒนธรรมจีนด้วย ชาวไทยเชื้อสายจีนยังใช้ตัวอักษรจีน และคนจีนนิยมใช้สีทองเขียนตัวอักษร โดยเฉพาะชื่อที่ทำการค้าขาย สีทองก็หมายถึงเงินทอง แสดงถึงความร่ำรวยและมีเกียรติ ซึ่งวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมจีนผสมผสานกัน ไม่ขัดแย้งกัน

นวนิยาย เรื่อง ขอหมอนไบนั่น...ที่เธอฝันยามหนุน แม่ของจูนซื้อกระจกเงาที่เขียนคำอวยพรทั้งภาษาจีนและภาษาไทย เพื่อฉลองการเปิดร้านใหม่ ดังตัวอย่าง

อาอีเองก็ย้ายบ้านใหม่หลังจากที่เราแยกมาได้ร่วมปี... อาเตี้ยไปได้ ตึกแถวไว้ดูหาหนึ่งริมทางที่จะออกไปสุพรรณบุรี และเลิกจากอาชีพขายหมูมา ขายเครื่องก่อสร้าง... ผมจำได้ว่าวันที่อาเตี้ยเปิดร้านใหม่นั้นมีงานใหญ่โตมโหฬาร เลี้ยงโต๊ะจีนกันสี่สิบห้าสิบโต๊ะ

แม้ชื่อกระจกเงาบานยาวสลักถ้อยคำอวยพรภาษาจีนให้เป็นของขวัญ สองสามีภรรยาผู้อารี โดยตอนล่างของกระจกเขียนเป็นภาษาไทยด้วยสีชาคว่า “รำลึกในพระคุณไม่เสื่อมคลาย” แล้วต่อด้วยชื่อของเรา “อนงค์ จันทน์แจ้ว-วายุ ภูบาลบริรักษ์” ซึ่งนั่นเป็นครั้งแรกนับแต่แยกทางจากพ่อที่แม่หันกลับมาใช้นามสกุลเดิมของตัวเอง

(ขอหมอนใบนั้น...ที่เธอฝันยามหนุน. 2536 : 49)

จากความที่ยกมาจะเห็นได้ว่า วัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมจีนผสมผสานกัน และชาวไทยเชื้อสายจีนได้รักษาวัฒนธรรมจีนและยอมรับวัฒนธรรมไทยไว้ด้วย ประภัสสร เสวิกุลได้สะท้อนภาพการผสมผสาน วัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมจีนซึ่งสามารถเข้ากันได้เป็นอย่างดีและกลมกลืน

3.6.4.4 การฟังเพลงไทยและเพลงจีน

นวนิยายของ ประภัสสร เสวิกุล ได้สะท้อนให้เห็นได้อย่างชัดเจน เรื่องการฟังเพลงไทยและเพลงจีนควบคู่กัน นวนิยาย เรื่อง ลอดลายมังกร เล่าถึงเมื่อชาวยุชยกกลับมาจากต่างประเทศ แม่ของเขาจัดงานเลี้ยงโต๊ะจีนที่บ้านอย่างใหญ่โต และมีการแสดงวงดนตรีใหญ่ที่บรรเลงทั้งเพลงไทยกับเพลงจีนด้วย ดังตัวอย่าง

ตอนที่พี่ชาวยุชยกกลับมาที่บ้านเป็ก็จัดงานเลี้ยงต้อนรับลูกชายคนเดียวของแกอย่างใหญ่โตมโหฬาร ฉันยังจำภาพโต๊ะจีนหลายสิบโต๊ะที่ตั้งเรียงรายอยู่ตรงลานหน้าตึก ไฟราวดสว่างไสวราวกลางวัน วงดนตรีวงใหญ่ที่บรรเลงเพลงทั้งไทยและจีนอย่างสนุกสนาน และลูกโป่งสีสันสดใสนับร้อย ๆ ลูกที่กวัดไกวไปตามแรงลม

(ลอดลายมังกร. 2551 : 111)

จากความที่ยกมา ทำให้รู้ได้ว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนมีวิถีชีวิตตามแบบจีน และก็ผสมผสานกับไทยด้วย มีทั้งฟังเพลงไทยกับเพลงจีนด้วย แสดงว่าชาวไทยเชื้อสายจีนได้ผสมผสานวัฒนธรรมทั้งจีนและไทย

นวนิยาย เรื่อง ชิงดัง กล่าวถึงความรุ่งเรืองของเขาวราช เลี้ยงเพลงไทยกับเพลงจีนผสมผสานอย่างเสียดัง ดังตัวอย่าง

“ก่อนจะก้าวข้ามถนนใหญ่ไปยังอีกฝั่งหนึ่งที่เรียงรายด้วยร้านทองและร้านขายข้าวของประเภทต่างๆจากเมืองจีน ตั้งแต่บ๊วยเค็มและเม็ดควยจีนถึงตุ๊กตากระเบื้องเคลือบตัวโต ๆ รวมทั้งแผงขายถ่านไฟแช็ก ไม้แคะหู และปากกามึกแห่งราคาถูก ผู้คนยังคงขวักไขว่ค้ำคั่ง ทั้งที่ค้นหาซื้อสิ่งของ มาทำธุระปะปัง รวมทั้งขึ้นลงรถประจำทางหลายต่อหลายสาย เสียงเพลงจีนจากร้านขายเทปดังแข่งกับเพลงไทยจากวิทยุ ประสมประสานเสียงพูดจ่าจ้อกแจ้กจอแจ และเสียงรถรานานาชนิดที่แล่นผ่านไปมาอยู่ตลอดเวลา”

(ชิงต้ง. 2551 : 49)

จากความที่ขมมา นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองของคนจีนแล้วยังแสดงให้เห็นถึงการผสมผสานวัฒนธรรมของทั้งสองประเทศไปด้วยกัน การฟังเพลงของชาวไทยเชื้อสายจีนไม่ได้ฟังเพลงจีนเท่านั้นหากแต่ฟังเพลงไทยคู่กันไปด้วย สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงการผสมผสานวัฒนธรรมของทั้งสองประเทศที่เป็นไปอย่างกลมกลืน

จากการวิเคราะห์ภาพสะท้อนด้านวัฒนธรรมชาวไทยเชื้อสายจีนข้างต้น สรุปได้ว่าชาวจีนอพยพได้นำวัฒนธรรมของตนเองเข้ามาในประเทศไทยเป็นอย่างมากเกือบครอบคลุมทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นระบบความเชื่อ ประเพณี การแต่งกาย อาหารการกิน วัฒนธรรมเหล่านี้ได้ดำเนินไปคู่กับวัฒนธรรมไทยได้เป็นอย่างดี และมีการผสมผสานกันอย่างกลมกลืน แต่ชาวไทยเชื้อสายจีนได้รักษาวัฒนธรรมของบรรพบุรุษได้เป็นอย่างดี ในขณะที่นับถือศาสนาพุทธอย่างคนไทย มีการทำบุญ ตักบาตร สร้างวัด พวกเขาก็ไม่ลืมความนับถือของตัวเองโดยสร้างศาลเจ้าบูชาบรรพบุรุษ หรือเจดิมังกรในเทศกาลตรุษจีนที่ถือว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์มงคลของคนจีน และพวกเขายังคงใช้ตะเกียบในการกินอาหารด้วย